RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

PIERWSZY POLSKI TYGODNIK DLA HANDLU I PRZEMYSŁU METALOWEGO, MASZYNOWEGO, MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH ORAZ BRANŻ POKREWNYCH

TRZY BEZPŁATNE DODATKI „ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA", „PRZEGLĄD DOSTAW" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld., dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dolara kwartalnie.

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 100 zł, ½ str. 60 zł, ¼ str. 35 zł, 1/8 str. 20 zł, 1/16 str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. W Gdańsku te same ceny w guldenach. — Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobn. taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa.

Redakcja i Administracja
Poznań, Wielka 10. Telefon 22-77

Wyłączne zastępstwo na Gdańsk:
Biuro ogłoszeń „Devera" - Gdańsk, Langgasse 75. Telefon 11-77.

Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. — Przy wszelkich kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu.

Na wypadek zwłoki lub skargi sądowej, wszelkie rabaty upadają.

KONTO CZEKOWE: P. K. O. w POZNANIU Nr. 202-796

Nr. 40. Poznań, 8 października 1926 Rok VI

TREŚĆ NR. 40:

Brukselski pakt żelazny.

Podpisanie umowy pomiędzy przemysłami żelazo - stalowemi Niemiec, Francji, Belgji i Luksemburga jest zdarzeniem olbrzymiej wagi pod względem polityeznym i gospodarczym.

Powstanie swoje zawdzięcza kartel brukselski potędze kapitałów niemieckich i sile niemieckiej inicjatywy. Jeszcze przed ostatecznem podpisaniem umowy brukselskiej, które do ostatniej chwili zdawało się wogóle wątpliwe, min. spr. zagr. Rzeszy, dr. Stresemann, oświadczył, że zawarcie zachodnioeuropejskiej konwencji żelazo - stalowej stanowić będzie pierwszy etap na drodze istotnego porozumienia i zbliżenia francusko - niemieckiego. Publikacje szeregu osobistości oficjalnych Niemiec świadczą również o tem, ile starań dokładał rząd niemiecki celem urzeczywistnienia tych planów kartelowych, zmierzających — według urzędowych enuncjacyj niemieckich — jedynie i wyłącznie do stabilizacji pokoju między Francją a Niemcami. Ciekawe zaś światło na istotę takiego utrwalenia pokoju na Zachodzie rzuca opinja niemieckich sfer politycznych, że pakt żelazo - stalowy, zawarty w Brukseli, spełni swoje zadanie i misję już przez to samo, że stanowi sui generis rewizję gospodarczych postanowień Traktatu Wersalskiego. Opinja ta jest tem bardziej znamienna z uwagi na równocześnie wdrożoną wielce intensywną akcję w kierunku obejścia względnie zmiany całego szeregu dalszych postanowień Traktatu Wersalskiego, jak okupacji Niemiec zachodnich, plebiscytu i odkupienia kopalń w zagłębiu Saary, powrotu Gdańska do Niemiec. Wszystko zaś w drodze finansowo - gospodarczych kompensat ze strony Niemiec dla zainteresowanych państw, a więc Francji i Polski.

Nie ulega więc kwestji, że akcja, zapoczątkowana przez stworzenie potężnego bloku przemysłu żelazo - stalowego Niemiec, Francji, Belgji i Luksemburga, ma charakter wybitnie polityczny, zmierzając do obalenia Traktatu Wersalskiego. Że akcja ta wyda tak pożądane przez Niemcy rezultaty, jest mało prawdopodobne. Niechybnie bowiem musi ona spotkać się z kategorycznym sprzeciwem i wytrwale stanowczym oporem państw zainteresowanych, które również podpisały Traktat Wersalski.

Wartość gospodarcza podpisanego paktu żelaznego tkwi w tem, że obejmuje on produkcję przeszło 27 miljonów tonn stali, wartości około 4 miljardów złotych w złocie. Pakt brukselski nie przedstawia kartelu cennikowego, a raczej kartel produkcyjny. W ustalaniu cen poszczególne państwa - uczestnicy paktu mają pełną swobodę. Trust dokonywa tylko przydziału pewnych kwot produkcyjnych dla poszczególnych partnerów. W tym celu z siedzibą w Luksemburgu powołana zostanie do życia specjalna kasa wyrównawcza, do której za każdą tonnę wyprodukowanej stali wpłaca się równowartość jednego dolara, co przy cenie 21 do 24 dol. za tonnę stali ma stanowić w zasadzie czysty zysk

przedsiębiorstwa. W razie przekroczenia przyznanej kwoty produkcyjnej przez kontrahenta, musi on za każdą tonnę tej nadprodukcji wpłacić do wspomnianej kasy równowartość 4 dolarów. Przeciwnie za każdą tonnę brakującą do przyznanej kwoty produkcyjnej otrzymuje kontrahent bonifikację w sumie 2 dolarów.

Oczywiście te wpłaty i wypłaty będą odbywać się w drodze rozrachunku pomiędzy przemysłami poszczególnych krajów, które w powyższy sposób zmuszone będą utrzymywać w ruchu tylko najbardziej wydajne zakłady, co pociągnie za sobą obniżenie produkcji stali do rozmiarów odpowiedniejszych. Istotnie nałożenie opłaty 4 dolarów na każdą tonnę nadprodukcji przy obecnych cenach rynkowych stali surowej jest wprost zabójcze.

Zdolność wytwórcza Niemiec, Francji, Belgji i Luksemburgu wynosi rocznie przeszło 30 miljonów tonn stali surowej, suma zaś rozdzielonych przez trust kwot produkcyjnych wynosi 27 528 000 tonn.

Najkorzystniejszą kwotę w stosunku do zdolności wytwórczej otrzymała Belgja. Stosunek ten wyraża się cyfrą ca 95 proc. t. zn., że przyznana Belgji kwota produkcyjna zbliża się do wysokości normalnej produkcji dotychczasowej i prawie zupełnie odpowiada ogólnej zdolności wytwórczej. W stosunku do ogólnej produkcji wszystkich kontrahentów udział Belgji wynosi ca 13 procent. Francji przyznano 31,19 procent, Luksemburgowi 8,03 procent. Dla Niemiec ustalono kwotę w wysokości 43,18 procent, do czego dochodzi kwota dla zagłębia Saary w wysokości 5,77 procent. Francja zatem otrzymała kwotę produkcyjną, która odpowiada ca 70 procent całej zdolności wytwórczej. Niemcy natomiast uzyskały kwotę produkcyjną w wysokości ca 12,2 miljonów tonn rocznie, czyli niższą o jedną trzecią od produkcji przedwojennej i też niższą o ca 40 procent od obecnej ogólnej zdolności wytwórczej.

Unaocznia to zestawienie cyfr, dotyczących produkcji stali w tych czterech państwach, za ostatnie miesiące:

1926	Niemcy	Francja	Belgja	Luksemburg
Kwiecień	867.000	683.000	268.000	181.000
Maj	900.000	667 000	272.000	170.000
Czerwiec	977.000	694.000	298.000	190.000
Lipiec	1022.000	718 000	296.000	192.000

Stosunek wysokich pieców w poszczególnych państwach przedstawia się, jak następuje:

Niemcy		Francja		Belgja i Luksemburg	
Ogółem	Czynnych	Ogółem	Czynnych	Ogółem	Czynnych
208	85	217	152	103	103

Wbrew tym pozornie niekorzystnym dla Niemiec cyfrom, przemysł żelazo - stalowy niemiecki robi na kartelu brukselskim doskonały interes, obliczony na dłuższą metę. Przedewszystkiem przemysł niemiecki za jednym zamachem ubija na rynkach międzynarodowych niezmiernie dlań uciążliwą konkurencję przemysłu francuskiego i belgijskiego, umożliwianą przez niski stan waluty frankowej oraz uzyskuje możność przeprowadzenia rewizji cen eksportowych żelaza i stali, które mimo wyższych kosztów produkcji są niższe, aniżeli przedwojenne. Dzięki oczekiwanemu zwiększeniu zysków z eksportu przemysł niemiecki uzyskałby możność wprowadzenia niższych cen wewnętrznych i zwiększenia w ten sposób popytu krajowego przemysłu żelazo - przetwórczego, dochodząc tą drogą do wyzyskania w pełni zdolności wytwórczej zakładów, czyli dalszej zniżki kosztów produkcji i cen. Korzyści obliczone na długą metę przemysł niemiecki musiał zapłacić w formie zgody na zmniejszenie swej kwoty produkcyjnej.

Stosunek nowego trustu do Anglji szczególnie w Niemczech przedstawiają jako przyjazny, przyczem wyraża się nadzieję, że Anglja niebawem przystąpi do związku. Trudno jednak wierzyć, aby w interesie polityki niemieckiej leżała obecnie współpraca z Anglją. Dowodem tego jest fakt bezsprzeczny, że trust jest wyłącznem dziełem Niemiec i że jedynie od Niemiec zależne było objęcie przez pakt brukselski także Anglji. Również i Włochy pozostawiły Niemcy na uboczu. To też kraj ten uważnie śledzi wszelkie przejawy „gospodarczego zbliżenia“ Niemiec do Francji. W gospodarstwie żelaznem zaś Włochy pokładają wielkie nadzieje w wzmożonej eksploatacji złożysk rudy żelaznej na Elbie, podobno znacznie większych niż pierwotnie przypuszczano.

Wbrew dawniejszym zamiarom również nie wciągnięto do paktu brukselskiego Polski i Czechosłowacji. Prawdopodobnie kontrahenci paktu brukselskiego zechcą obecnie podyktować tak Polsce, jak Czechosłowacji tudzież pozostałym drobniejszym producentom stalowym swoje warunki. Powszechnie też liczą się z poważnemi trudnościami przy ewtl. rokowaniach, a nawet z możliwością walki. Z tych względów między Polską a Czechosłowacją została zawarta umowa w sprawie udziału w kartelu międzynarodowym. Umowa — narazie natury więcej teoretycznej — ustala wspólne postępowanie obu państw w danym wypadku. Znaczenie praktyczne tej umowy niewątpliwie jednak ujawni się wkrótce.

Pomijając nawet stronę polityczną akcji, zapoczątkowanej przez Niemcy urzeczywistnieniem zachodnio - europejskiego paktu żelazo - stalowego, należy stwierdzić, że podpisanie tego paktu stanowi fundament i punkt wyjścia dla hegemonji gospodarczej Niemiec w Europie. Z tego faktu także w Polsce trzeba sobie zdać najdokładniej sprawę.

Z. G.

Zagadnienie zbytu węgla.

Gigantyczna walka, jaką od szeregu miesięcy prowadzą górnicy angielscy, rzuca swe cienie daleko poza obszar wysp brytyjskich. Niszcząc w bezprzykładny sposób podstawy dobrobytu swego kraju, strajk górników angielskich przyczynił się znacznie do ożywienia życia gospodarczego na kontynencie europejskim, szczególnie w krajach, produkujących duże ilości węgla, żelaza, wyrobów włókienniczych i t. p. Przemysł na kontynencie europejskim stracił chwilowo jednego z najgroźniejszych swych konkurentów w tych gałęziach produkcji.

Najwięcej skorzystały na strajku angielskim Niemcy. Liczba bezrobotnych, wynosząca tam w miesiącach zimowych przeszło 2 miljony, obniżyła

się o blisko połowę. Olbrzymie hałdy węglowe, nagromadzone w Westfalji, znikły prawie zupełnie. Huty żelaza w Niemczech, produkujące poprzednio zaledwie połowę swej wydajności, idą dziś całą parą i nie mogą nadążyć zamówieniom, napływającym z całego świata. Koleje niemieckie, walczące poprzednio z bardzo poważnym deficytem, wykazują dziś znaczne dochody itd. itd.

W jakim stosunku skorzystała Polska z wytworzonej przez strajk angielski sytuacji?

Niestety, jak zwykle, tak i w tym wypadku, pod względem odniesionych korzyści z tej wyjątkowo pomyślnej konjunktury, znajdujemy się na szarym końcu, a to dzięki naszemu brakowi umiejętności patrzenia w przyszłość.

Naszem nieszczęściem jest mała pojemność naszych portów morskich, tudzież stosunkowo mała przelotność naszych kolei w kierunku do morza, ani w przybliżeniu nie odpowiadające wytworzonym przez strajk angielski, a tak wielkim dla Polski, możliwościom! Wynika to z następujących, przybliżonych cyfr:

eksport węgla polskiego w sierpniu wynosił około	2.100.000 t.
z tego na drogę morską wypada około	1.600.000 t.
z tego szło przez Gdańsk około	300.000 t.
przez Gdynię	50.000 t.
przez porty niemieckie około	1.100.000 t.

Przez własne porty: Gdańsk i Gdynię zdołaliśmy wysłać zaledwie ¼ wysyłek, skierowanych na drogę morską; a jeżeli uwzględnimy, że do portów niemieckich wysyłaliśmy nasz węgiel kolejami niemieckiemi, płacąc okrągło 10 mkn. od tonny, możemy się łatwo przekonać, iż tytułem przewoźnego uiściliśmy w przeciągu ostatnich czterech do pięciu miesięcy kolejom niemieckim około 120 miljonów złotych, które straciły koleje polskie, względnie rząd polski na rzecz kolei niemieckich.

Z powodu strajku angielskiego wzmogła się znacznie produkcja kopalń polskich, które były w stanie przyjąć około 16 tysięcy robotników do pracy w ostatnich miesiącach. Zakończenie strajku musi doprowadzić z konieczności do zmniejszenia produkcji, tem samem do nowych redukcyj w przemyśle górniczym. Chwilowa poprawa w przemyśle oraz poprawa położenia robotnika na Górnym Śląsku, ustąpi nowemu kryzysowi, z wszystkiemi jego ujemnemi skutkami politycznemi i narodowemi.

Kryzysu tego potrafilibyśmy z łatwością uniknąć, gdybyśmy przy wywozie naszego węgla nie byli skazani na posługiwanie się w ¾ drogiemi kolejami niemieckiemi. Gdyby porty: gdański i gdyński były w stanie przepuścić cały nasz węgiel, a koleje nasze, łączące zagłębia węglowe z morzem, przewieść go do portów, nie potrzebowalibyśmy z obawą patrzeć w przyszłość naszego przemysłu węglowego.

Toteż w obliczu ukończenia strajku w Anglji, musimy uświadomić sobie z całym naciskiem, iż tylko najszybsza rozbudowa portu w Gdyni tudzież budowa taniej, wysokoprzelotnej linji kolejowej, łączącej Zagłębie Śląskie z Gdynią, wzgl. Gdańskiem, może zapewnić Polsce uniezależnienie się od Niemiec, a polskiemu przemysłowi węglowemu dać możność podjęcia walki konkurencyjnej na rynkach światowych.

Budowa bezpośredniego połączenia kolejowego, wyłącznie dla transportów towarowych, pomiędzy Śląskiem a Gdynią, nie była braną dotychczas poważnie w rachubę. Całą uwagę kierowano na budowę kanału węglowego. Doświadczenie strajku angielskiego wykazało niezbicie, iż przemysł węglowy i związane z nim interesy państwowe, nie mogą czekać 10—15 lat, zanim taki kanał zostałby ukończony, lecz niezależnie od budowy tego kanału, Polska musi natychmiast przystąpić po pierwsze: do forsownej budowy portu w Gdyni, zapewniając mu przelotność conajmniej sześciu miljonów tonn rocznie, po drugie: do połączenia Gdyni z zagłębiem węglowem zapomocą linji, przeznaczonej wyłącznie dla przewozu towarowego, któraby tanio i szybko wytwory Górnego Śląska doprowadzała do morza, a tem samem dała możność przemysłowi górniczemu Polski podjęcia walki konkurencyjnej i z węglem angielskim po ukończeniu strajku. Budowa tej kolei wymagałaby najwyżej: dwuch do trzech lat.

Gdy się to stanie, przyszłość przemysłu węglowego w Polsce przedstawiać się będzie znacznie mniej groźnie.

Ale wysiłek Państwa i przemysłu węglowego nie może ograniczyć się tylko do tej jednej dziedziny. Nawet przy najniższych taryfach kolejowych, położenie geograficzne zagłębi węglowych w Polsce jest w stosunku do Westfalji, czy Anglji wielce niekorzystne. Przemysł węglowy musi więc stale dążyć do utrzymania kosztów produkcji na najniższym poziomie, gdyż tylko niskiemi kosztami produkcji może niwelować szkody, wynikające z niekorzystnego położenia geograficznego. Musi przemysł ulepszyć organizacje pracy i sprzedaży, celem obniżenia kosztów do minimum; musi przeprowadzać jaknajdalej idącą mechanizację tak na powierzchni, jak i w kopalniach; musi wprowadzać jaknajdalej idące oszczędności.

Wszystkie te środki jednak nie wystarczą, o ile pod względem długości dnia pracy przemysł górniczy polski będzie się znajdował w bardziej niekorzystnem położeniu od swych konkurentów. Na G. Śląsku niemieckim istnieje 8½-godzinny dzień pracy (8 godzin pracy efektywnej); w zagłębiach westfalskiem i angielskiem stosunki zaczynają się układać analogicznie: w tych warunkach Polska nie może sobie pozwolić na luksus krótszego dnia pracy od swych konkurentów, a to tem bardziej, że po ukończeniu strajku angielskiego i Anglja i Niemcy użyją wszystkich sił i środków, by nas z nowo zdobytych rynków wyrzucić.

W tej walce o rynki zbytu, o przyszłość naszego przemysłu, o byt naszego robotnika, nie wolno nam dla pięknie brzmiących haseł i doktryn poświęcać najżywotniejszych interesów Państwa, przemysłu i szerokich sfer pracujących! I u nas: 8-godzinny dzień pracy efektywnej w miejsce 7 i pół godzin, musi być pod grozą nieobliczalnych szkód jaknajprędzej wprowadzony!

Inż. J. Kiedroń.

Kapitały zagraniczne w polskim przemyśle hutniczym.

Niedawno narobiła dużo wrzawy wiadomość, że pakiet akcyj Bismarckhuette przeszedł z rąk Alpine-Montan-Gesellschaft (Wiedeń) w ręce Zachodnio-Niemieckiego Trustu Stalowego. Wyrażano ogólnie obawę, że w ten sposób niemiecki trust osiągnął decydujący wpływ na hutę Bismarcka. Tymczasem wpływy te już od całego szeregu lat istnieją. Najpoważniejszym bowiem akcjonarjuszem Huty Bismarcka jest generalny dyrektor huty Charlotte w Westfalji p. Fryderyk Flick, który posiada decydującą większość akcyj tej huty. P. Flick, jak niemieckie dzienniki doniosły, przyłączył się niedawno po początkowej opozycji do Zachodnio - Niemieckiego Trustu Stalowego. Chociaż nie mogliśmy się dowiedzieć, czy swój portfel akcji Bismarckhuette wniosła do Zachodnio - Niemieckiego Trustu Stalowego, to bądźcobądź samo należenie p. Flicka do Zachodnio - Niemieckiego Trustu Stalowego oraz posiadanie przez tenże trust 40 procent akcyj, przejętych z Alpine - Montan - Gesellschaft, bezwarunkowo i całkowicie poddaje Bismarckhuette pod wpływy Zachodnio - Niemieckiego Trustu Stalowego.

Należy nadmienić, że Bismarckhuette posiada również Falvahuette, oraz 60 procent akcyj Katowickiej Spółki Akcyjnej z hutą „Marta" i „Hubertushuette" i stanowi razem z niem mniej więcej 25 procent ogólnej produkcji żelaza i stali w Polsce. Natomiast do Niemiecko - Śląskiego trustu stalowego należą następujące huty na G. Śląsku: Baildonstal, Sp. Akc., Huta Silesia, Sp. Akc., Friedenshuette, Sp. Akc., a przez Friedenshuette, która posiada 40 procent akcyj fabryki Wagonów L. Zieleniewski, Sp. Akc. w Krakowie, wywiera Niemiecko - Górnośląski Trust Stalowy poważny wpływ również na tę firmę.

Niemiecko - Śląski trust stalowy, który oficjalnie miał rozpocząć swoją działalność od 1 stycznia 1927 roku, już obecnie rozsyła oferty swoje jako „Vereinigte Oberschlesische Huettenwerke" i, jak nawiasem podkreślamy, pomimo, że posiada cały szereg hut na polskim Górnym Śląsku jest największym współzawodnikiem na rynkach światowych przemysłu polsko - górnośląskiego i polskiego wogóle. Natomiast Zjednoczone Huty Królewskie i Laura są czynne pod decydującym wpływem pp. Weimanna i Bosela, z których pierwszy jest Czechem, a drugi Austrjakiem. Właściwy wpływ na huty Królewską i Laury wywiera p. Weimann, który nie mając w czeskim przemyśle żelaznym żadnych interesów i nie będąc zainteresowanym w wyżej wymienionych niemieckich trustach stalowych, idzie swoją własną drogą.

Z pozostałych polskich hut są: Huta Bankowa z całym kompleksem fabryk i Towarzystwo Sosnowieckich fabryk Rur i Żelaza pod decydującym wpływem kapitalistów francuskich, szukających obecnie porozumienia z Niemcami, zaś huta „Częstochowa" oraz „Modrzejowskie Zakłady Górniczo - Hutnicze" częściowo pod wpływem belgijskim, częściowo przez hutę „Baildona", pod wpływem Niemiecko - Śląskiego Trustu Stalowego. Huta „Kraków" jest pod wpływem kapitalistów niemieckich, nie odgrywa jednakże żadnej poważniejszej roli na polskim rynku żelaznym. Pozostała huta, mianowicie „Towarzystwo Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich" jest pod wpływem kapitału a raczej grupy przemysłowej belgijskiej, tej samej, która kontroluje firmę H. Cegielski i cały szereg innych poważnych fabryk polskiego przemysłu metalowego.

Reasumując, stwierdzamy, że pod decydującym wpływem Niemieckiego Trustu Stalowego jest mniej więcej 26 procent produkcji żelaznej w Polsce, pod wpływem Niemiecko - Śląskiego Trustu Stalowego około 22 procent, pod kontrolą austrjacko - czeskiego kapitału około 20 procent, a pod decydującym wpływem kapitału francuskiego i belgijskiego znajduje się mniej więcej 20 procent produkcji żelaznej w Polsce, a tylko 12 procent całego przemysłu metalowego jest wyraźnie polskim.

Że przy tych stosunkach o samodzielnej polityce handlowej polskiego przemysłu żelaznego, szczególnie, o ile się rozchodzi o rynek międzynarodowy, mowy być nie może, jest zupełnie zrozumiałe. Błędem byłoby, gdyby jakiekolwiek czynniki polityczne lub gospodarcze utrudniały dojście do zupełnego porozumienia polskiego przemysłu żelaznego w międzynarodowych kartelach, a raczej należy się starać o to, aby w tych kartelach, do których prędzej czy później polski przemysł żelazny przystąpić musi, przemysł nasz uzyskał taką pozycję, jaka mu się należy z racji możliwości produkcyjnych, oraz bliskości naturalnych rynków zbytu w południowo-wschodniej Europie.

Obrót czekowy P. K. O.

Praktyczne wskazówki dla uczestników.

Niema bodaj właściciela konta czekowego w P. K. O., któryby nie skarżył się i nie narzekał nigdy na rzekomą opieszałość i powolność, z jaką wykonywa się jego zlecenia. Warto więc zastanowić się, czy nie w jego własnej mocy leży cały szereg możliwości ułatwienia i przyspieszenia wszelkich prac tej instytucji.

W tym celu zwróciłem się do Dyrekcji miejscowego Oddziału P. K. O. i dzięki niezwykłej uprzejmości oraz zrozumieniu naszych intencyj ze strony dyrektora, p. Kazimierza Krasickiego, oraz jego zastępcy, p. d-ra Jana Kowalskiego, odbyłem blisko 2-godzinną rozmowę, w której wyniku dzielę się obecnie szeregiem ważnych i praktycznych wskazówek.

*

Każdy właściciel konta powinien być dokładnie poinformowany o godzinach zamknięcia swojej P. K. O. Chodzi o godzinę, do której najpóźniej Kasa musi być w posiadaniu czeków i przekazów, celem załatwienia ich jeszcze w tym samym dniu. Kto nie wie o tej godzinie i skutkiem tego wydaje zlecenia swoje po jej upływie, naraża się na to, że wszelkie

jego nakazy płatnicze, wykonane będą z jednodniowem opóźnieniem — całkiem bez winy Kasy. Nie ulega przecież kwestji, że przy olbrzymiej ilości wpływających zleceń musi być określona godzina zamknięcia, gdyż inaczej zakończenia dzienne byłyby niemożliwe.

Np. Oddział P. K. O. w Poznaniu załatwia dyspozycje swoich klientów czekami przelewowemi i przekazowemi w dniu ich wpływu, z wyjątkiem tych zleceń, które wpłynęły po godz. 11-tej. Klient więc, zamieszkały w miejscu siedziby Oddziału P. K. O. (Warszawa, Poznań, Katowice, Kraków), powinien zlecenia swoje doręczyć w P. K. O. bezpośrednio wzgl. składać w przeznaczonej na to skrzynce przed upływem godziny 11-tej. Klienci zamiejscowi muszą zwrócić uwagę na kolejowy rozkład jazdy. Często bowiem da się uzyskać to, że przez bezpośrednie nadanie zleceń do ambulansu pocztowego, wykonanie ich staje się możliwe już z rana dnia następnego, podczas gdy nadanie ich w pierwszej lepszej skrzynce pocztowej wywołuje niekiedy całodzienne opóźnienie. Zaliczenia na konto wpłat w urzędach załatwia się w dniu nadejścia wykazów wpłat z wyjątkiem tych, które wpływają do P. K. O. po godz. 10-tej. W ten sposób P. K. O. załatwia w dniu wpływu około 75 procent wszystkich zleceń. Dyspozycje telegraficzne, wykonywane są tylko do miejscowości, gdzie znajdują się Oddziały P. K. O. (Warszawa, Poznań, Katowice, Kraków).

Wszelkie jednak środki celem spiesznego załatwienia zleceń zawiodą, jeśli blankiety nie będą należycie wystawione i wypełnione. Jest, niestety, smutnym faktem, że nawet największe firmy traktują te rzeczy dziwnie niedbale.

Przypuśćmy, że nastąpiło złożenie dwóch podpisów. Ale jeden z upełnomocnionych jest w podróży, kiedy w ostatniej chwili jakiś wojażer nalega o zapłatę. Bez namysłu podpisuje czek drugi pełnomocnik i — wścieka się, że kasa czeku nie akceptuje. Albo: nieobecny jest jeden i drugi pełnomocnik, których podpisy złożono w P. K. O. Ale firma ma jeszcze trzeciego dyrektora na równych prawach z tamtymi, którego podpisu jednak nie złożono. Potrzeba — więc też on podpisuje czek czy przekaz i — awantura gotowa. Dalej: złożono pieczątkę (stampilkę) firmową i podpis. Pieczątka zarzucona, nie można jej znaleźć, więc ręką wpisuje się firmę. Oczywiście zlecenie pozostanie niezałatwione.

Ale jest przecież nieodzowną koniecznością, aby stosunki P. K. O. nacechowane były tą samą staranną sumiennością jak stosunek z bankiem. Niewątpliwie wtedy uniknie się straty czasu i pieniędzy, jak wogóle niepotrzebnej irytacji.

Zupełny brak podpisów jest również na porządku dziennym i zdarza się wszędzie tam, gdzie czeki i przekazy wypełniają urzędnicy, a pełnomocnik czasami zapomina o podpisaniu. Ale — także charakter podpisu musi być ile możności identyczny z podpisem, złożonym w Kasie. Znam wypadki złożenia podpisu cudownie kaligraficznego. W praktyce zaś ten podpis zastępowały niemożliwe hieroglify, których sam podpisujący nie odczyta, ale których odcyfrowanie z zimną krwią pozostawia się urzędnikowi Kasy. Poza tem zachodzi mnóstwo innych niedomagań: użycie pieczątki innej firmy, kiedy ich więcej mieści się w jednem biurze, podpisy osób, mających wprawdzie pełnomocnictwo pocztowe, których podpisów jednak nie złożono i wiele, wiele innych.

W wszystkich tych wypadkach w razie odmowy wykonania zlecenia mówi się nader głośno o małostkowości, biurokratyźmie i t. p. Ale, jakby nie było z chorobliwością biurokratyzmu w Polsce, to tym razem o nim nie może być mowy. P. K. O. bowiem z uwagi na swoją odpowiedzialność, musi bronić interesów tak samych właścicieli kont, jakoteż swoich własnych. Gdyby czynniki nieuprawnione podniosły choćby drobną sumę z czyjegoś konta, to poszkodowany absolutnie nie będzie uważał tego za błahostkę. Dlatego wszelkie szczegóły muszą być poddane starannie dokładnemu zbadaniu.

W związku z ostatnio wymienioną możliwością stoi konieczność najstaranniejszego przechowania blankietów czekowych przez właściciela konta lub jego odpowiedzialnego pełnomocnika. Według statutu P. K. O. za wszelkie szkody, powstające wskutek nadużyć tego rodzaju, odpowiada tylko właściciel konta. Dlatego też niebezpieczny jest zwyczaj niedbałego przechowywania zapasu czeków, podpisanych in blanco. Ileż sprzeniewierzeń umożliwiono tylko dzięki temu. Gdy podpis jest w porządku, to dla człowieka nieuczciwego nie przedstawia najmniejszej trudności wypłata większej sumy na ręce własne lub jakiejkolwiek osoby trzeciej. Kasy nie da się obarczyć odpowiedzialnością za nadużycie blankietów czekowych. Natomiast odpowiada ona za niewykonanie wydanego na czas zlecenia unieważniającego. W razie więc straty blankietów, szczególnie zaginięcia bloku, należy unieważnić blankiet lub blok, albo najlepiej wógóle zablokować konto dla wszelkich wypłat do czasu zupełnego wyjaśnienia danej kwestji.

Ważna jest kwestja podpisów, ich czytelności, oraz identyczności z złożonemi w Kasie zarówno co do charakteru pisma jak i brzmienia, — Kasa nie uzna podpisu „K. Sikorski", jeśli złożono „Kazimierz Sikorski" — przyczem zawsze należy podpisywać atramentem nigdy ołówkiem. Poza tem jednak często utrudniają obrót cały inne niedokładności, błędy i omyłki. Szczególnie często spotyka się nieczytelne lub omyłkowe wypisanie numeru konta na blankietach niezadrukowanych. Na odcinkach, otrzymywanych przez P. K. O., znajduje się tylko numer bez nazwiska czy firmy. Skutkiem tego kontrola ze strony P. K. O. jest niemożliwa i też żadnej odpowiedzialności za powstałe stąd omyłkowe dopisy lub odpisy P. K. O. nie przyjmuje. Poprawka jest możliwa, o ile właściciel konta, na którem mylnie dopisano czek czy przekaz, jeszcze nie zadysponował. Wraz z reklamacją należy w tym celu przedłożyć potwierdzenie wpłaty, poczem P. K. O. przeprowadza odnośną korespondencję, jednak bez jakiegokolwiek poręczenia za pomyślny wynik.

Niekiedy zachodzi konieczność cofnięcia nadanego już zlecenia czekowego lub przekazowego. Można zwrócić się do kasy telefonicznie lub telegraficznie. Polecenie takie oczywiście trzeba potwierdzić na piśmie. Statut przepisuje, że cofnięcie zleceń czekowych możliwe jest tylko, jeśli jeszcze nie nastąpiły przepisanie lub wypłata. Wypłata gotówkowa wstrzymana być może chociażby nastąpiło odpisanie z własnego konta.

Zasadniczo jednak odwołane być mogą tylko czeki imienne, nie czeki na okaziciela, i to dopiero po upływie terminu, przeznaczonego do prezenta-

cji czeków. Na zasadzie ustawy czekowej, która zezwala na pewien indywidualizm w tym względzie w drodze wzajemnego porozumienia, w P. K. O. obowiązuje termin 14-dniowy, względnie 10-dniowy, o ile czek wpłynął do trasata bezpośrednio od wystawcy. W wypadkach zaginięcia wzgl. kradzieży czeku P. K. O. zastrzega go przed wypłatą, o ile zaginięcie względnie kradzież została uprawdopodobniona. Dlaczego to uwarunkowanie, wytłumaczymy w dalszym artykule.

W związku z powszechnym brakiem pieniądza zauważyć się daje objaw, że właściciele konta chcą niekiedy dysponować sumami, o których wpływie i zakontowaniu jeszcze ich nie uwiadomiono. Ponieważ bardzo często awizowane są przekazy, daleko później wykonywane, przeto dochodzi często do nadebrania konta. To jest niedozwolone. Właściciel konta dysponować może tylko sumą, jaką podano w ostatnim wyciągu, z odliczeniem wkładki zawiązkowej. Przy częstszem nadebraniu powstaje niebezpieczeństwo wymówienia konta ze strony kasy, korzystającej tu tylko z pełni swoich praw. Zapytania telefoniczne o stan konta nie mają sensu, gdyż kasa informacyj telefonicznych nie udziela, nie mogąc zbadać kto telefonuje. Wyjątki, jakie dotychczas stosowano, zostaną wkrótce również zaniechane.

W dalszym artykule dam pewne uzupełnienie powyższych uwag, tudzież obraz czynności P. K. O., jej roli i ogromnego znaczenia dla naszego ruchu pieniężnego i życia gospodarczego. G—g.

Rozbudowa sieci komunikacyjnych w Persji.

Jak nam donoszą, za inicjatywą szacha perskiego opracowany obecnie jest, obliczony na dalszą metę a zakrojony na wielką skalę, projekt rozbudowy gospodarki Persji. Dzięki osobistej ingerencji oraz inicjatywie obecnego szacha, plan ten uzyska realne formy, ponieważ kraje zagraniczne względnie ich kapitał bardzo żywo zainteresowali się tą kwestją i panuje korzystna tendencja dla powyższego przedsięwzięcia.

Dzięki przewidującej polityce naszych sfer rządowych w planach tych i opracowaniu projektu biorą udział polscy przedstawiciele a do realizacji uchwalonych projektów przyciągnięci mają być polscy technicy i inżynierowie. Przyczyni się to zapewne do udziału polskiego przemysłu i handlu, w dostawach materjałów, który już dzisiaj powinien baczną na sprawę tę zwrócić uwagę i czynnie zainteresować się tą kwestją.

Projektowane są budowy dróg bitych, łączących główne centry przemysłowe Persji oraz sieć kolejowa, łącząca centry te z Turcją, Rosją, Turkestanem, Afganistanem oraz Indjami. Projektowane jest przedłużenie kolei Tiflis-Täbris do Teheranu, nowa linja kolejowa z Täbris do Khoy na granicy Tureckiej. Pozatem mają być pobudowane nowe linje kolejowe Erzerum-Kredidon oraz Erzindian-Angora. Przez połączenie powyższe uzyska Persja dostęp do Morza Czarnego. W Południowej części Persji mają być pobudowane nowe linje kolejowe, łączące się z linją kolejową Bagdad. Pozatem projektowana jest budowa kanału, łączącego wybrzeże perskie z Morzem Kaspijskiem przez użytkowanie rzeki Sefir, Rud i Diala. Persja dla budowy powyższych linij zainteresowała kapitał amerykański.

Rząd nasz powinien się sprawą powyższą, o której zapewne będzie poinformowany, odpowiednio zająć i wszelkie usiłowania zainteresowanych sfer gospodarczych Polski popierać, nietylko moralnie ale również materjalnie, gdyż współpraca polskiej wiedzy oraz polskiej wytwórczości przyczynić się musi do zacieśnienia stosunków pomiędzy obu krajami, oraz ugruntowanie podstawy dla naszej ekspansji gospodarczej do Persji.

Wiadomości z branży

Podwyżka płac w hutnictwie.

Komisja arbitrażowa ustaliła dla robotników w hutnictwie żelaznem 4 procent podwyżki, a dla robotników w walcowniach i odlewniach 6 proc. podwyżki z dniem 1 b. m. Nowe płace obowiązują do 1 grudnia r. b. z 14-dniowem wymówieniem. W zagłębiu Dąbrowieckiem podniesiono płace o 6 proc.

Z fabryki „Unja“ w Grudziądzu.

Jak się dowiadujemy, Fabryka Maszyn „Unja“ w Grudziądzu zakończyła rok obrachunkowy bardzo pomyślnie. Obroty tegoroczne przewyższają znacznie sumę obrotów roku ubiegłego, albowiem fabryka otrzymała do wykonania bardzo poważne zamówienia zagraniczne. Walne zebranie akcjonarjuszów wyznaczone zostanie na pierwszą połowę października b. r. Oczekiwana dywidenda będzie wyższą aniżeli w roku ubiegłym, w którym płacono zł 1 od 100 markowej akcji.

Utworzenie kartelu żelaznego państw sukcesyjnych.

Podobno w ostatnich dniach odbyły się w Wiedniu rokowania między przedstawicielami przemysłu żelaznego Austrji, Węgier, Czechosłowacji, Rumunji i Jugosławji w sprawie utworzenia kartelu żelaznego państw sukcesyjnych i przyłączenia się następnie do kartelu zachodnio - europejskiego. Rokowania te podobno zostały ukończone pomyślnie. Polski przemysł nie brał udziału w naradach wiedeńskich. Od pewnego czasu polski przemysł żelazny robił poważną konkurencję hutom żelaznym krajów środkowo - europejskich i dlatego być może został niedopuszczony do układów.

Nowa walcownia szyn w Królewskiej Hucie.

Towarzystwo Akc. „Zjednoczone Huty Królewska i Laura“ zamierzają wybudować walcownię do fabrykacji szyn tramwajowych (wyżłobionych). Dotychczsa nie było w Polsce takiego zakładu i szyny tego rodzaju sprowadzano z zagranicy. Budowa więc tej walcowni uniezależni Polskę od zakupów zagranicznych i da pracę licznym bezrobotnym.

Spadek wydobycia i eksportu węgla górnośląskiego.

W ciągu miesiąca września r. b. wydobyto w okręgu górnośląskim węgla 2 164 000 tonn. W stosunku do sierpnia jest to spadek o przeszło 20 tys. tonn. Zagranicę wywieziono 1 489 000 tonn czyli o 126 000 mniej, niż w sierpniu. Również na rynek wewnętrzny dostarczono mniej niż w sierpniu, mianowicie we wrześniu 562 000 tonn poza Górnym Śląskiem i 113 000 tonn na Górny Śląsk, czyli razem 675 000 tonn, natomiast w sierpniu 829 000 tonn. Tłumaczy się to brakiem wagonów, i tak w okresie od 13 do 19 września r. b. nie pokryto zapotrzebowania wagonów w wysokości 8,51 procent, natomiast od 20 do 26 września nie pokryto zapotrzebowania wagonów w wysokości 29,87 procent. W tygodniu ub. odczuwał się również wielki brak wagonów. Brak wagonów i powolność przelotu transportów w ciągu ostatnich dni września, sprawiły, iż tak eksport, jakoteż i rynek krajowy na tem ucierpiały. Jeżeli chodzi o zatrudnienie robotników, to we wrześniu w kopalniach górnośląskich zatrudnionych było przeszło 80 000 robotników, w porównaniu z miesiącem sierpnia cyfra ta powiększyła się o przeszło 3 000 (z 77 000 zatrudnionych w sierpniu). Z powodu braku wagonów i nieregularnego podstawiania, w miesiącu wrześniu zaobserwowano świętówki w ułamkach pół i ćwierć dnia.

DZIAŁ BUDOWLANY i DRZEWNY

Cement portlandzki.

Do najważniejszych zdobyczy rozwoju techniki budowlanej, należy odkrycie cementu portlandzkiego. W ubiegłym roku upłynęło prawie 100 lat od czasu, kiedy angielski murarz Józef Aspdin otrzymał od rządu angielskiego pozwolenie na jego wyrób. Nazwa ta pochodzi od kamienia z okolic Portlandu, który się stosowało jako surowiec. Jest on hydrauliczną zaprawą, zawierającą najmniej 1,7 części wapna CaO na 1 część krzemionki SiO_2 wraz z tlenkiem żelaza Fe_2O_3 i gliną Al_2O_3. Za materjał surowcowy służą mieszaniny około 75 procent węglanu wapnia, 25 proc. krzemianu (iłu) przy zwykłych domieszkach tlenku żelazowego i t. p. Przez wypalenie tych dokładnie rozdrobnionych i zmieszanych komponentów tworzy się cement.

Rozdrabnianie i mieszanie można uskutecznić dwoma sposobami, mianowicie na mokro lub na sucho.

Sposób suchy polega na tłuczeniu surowca i suszeniu go w celu dokładniejszego przemiału w specjalnych maszynach noszących nazwy łamaczy, gniotowników, młynów kulowych, rurowych i t. d.

Sposobem mokrym czyli szlamowaniem, rozdrabnia się surowiec przez rozprowadzenie odpowiedniej mieszaniny wapniaka i gliny wodą w specjalnych zbiornikach, zaopatrzonych w mieszadła. W zbiornikach tych piasek i kamienie opadają na dno a zawieszony szlam odprowadza się do osadników.

Fabryki, które nie pracują piecami rotacyjnemi, muszą wodę ze szlamu usunąć, ażeby móc z niego wyprasować cegły, z których tworzy się cement po wypalaniu w piecach szybowych Dietza. Sposób mokry ma tę zaletę, że mieszanina daje się utrzymać w postaci zawiesiny o niemal jednakowym procencie wapniaka ($CaCo_3$) przez kilka godzin, przy procesie suchym jest to o wiele trudniejsze. Jako ujemną stronę procesu mokrego należy podnieść to, że przy wypalaniu szlamu na cement zużywa się większą ilość węgla.

Tak zwane wypalanie na portland - klinkier, odbywa się obecnie w piecach rotacyjnych. Piec taki, mający kształt rury w wielkościach od 36 do 100 m. a 3 m. średnicy, wyłożony wewnątrz ogniotrwałą masą, może wytrzymać temperaturę 1 500 stop. C. do jakiej dochodzi mieszanina w strefie spiekania.

Nadaje się mu zwykle słabe pochylenie w stronę wylotu prażonki i wspiera na rolkach, na których spokojnie się obraca. Zapomocą przenośnych pasów piec uzyskuje dwie chyżości, t. j. jeden obrót albo trzy obroty na minutę. Opala się taki piec rotacyjny najczęściej pyłem węglowym, wrzucanym przy pomocy urządzenia ślimakowego.

Ciężar pieca o 70 m. długości, o 2,5 m. średnicy na krańcach a 3 m. w strefie spiekania, wyłożonego cegłą ogniotrwałą wynosi okrągło 500 tonn, a dla utrzymania go w ciągłym ruchu wystarcza silnik o mocy 20 K. M. Przy umiejętnej obsłudze wyłożenie ogniotrwałe może trwać kilka lat.

Wypalona i nieco spieczona masa wychodzi z pieca w postaci większych lub mniejszych kawałków, które należy sztucznie chłodzić w celu dalszej obróbki. Nowsze cementownie polskie posiadają bardzo ekonomiczne urządzenia, które wykorzystują ciepło, wydobywające się ze spalonego klinkieru.

Ciepło gazów z dwóch pieców rotacyjnych jest w stanie wytworzyć taką ilość pary, która wystarcza do utrzymania pełnego ruchu danej fabryki, a oszczędność paliwa jest znaczna, gdyż dochodzi do 40 tonn węgla na dobę w średniej cementowni.

Dalsza przeróbka klinkieru polega na kruszeniu go i dokładnem mieleniu. Podczas mielenia dodaje się do cementu 2 procent surowego gipsu w celu unormowania czasu tężenia.

Bardzo ważną rzeczą jest przechowywanie cementu i jego przewóz. Nie może on pod żadnym pozorem być wystawionym na działanie wilgoci, ponieważ kamienieje na twarde bryły i staje się bezużytecznym.

Skład chemiczny dobrych cementów portlandzkich waha się w następujących granicach:

CaO	63—68	proc.
SiO_2	20—25	„
$(AlFe)_2O_3$	6—10	„
MgO	0—0,5	„
SO_3	0—1	„

Cement portlandzki, znajdujący się w handlu, musi odpowiadać pewnym specjalnym warunkom czyli normom, które gwarantują za dany fabrykat.

Stopień zmielenia cementu ma duży wpływ na jego własności wiążące, ponieważ grubsze ziarenka odgrywają rolę tylko mechanicznej domieszki, podobnie jak piasek.

Podług przepisów normalnych proszek cementowy nie powinien zostawać na sicie o 900 otworach na jednym cm. kw. więcej nad 2 procent, a na sicie o 4 900 otworach na jednym cm. kw. więcej nad 20 procent. Obecnie większa część fabryk wyrabia proszek o 0,2 do 1 proc. pozostałości na sicie o 900 i 8 do 12 procent na sicie o 4 900 otworach na jednym cm. kw.

Cement portlandzki zarobiony wodą w stosunku do 28 procent daje masę, która pomału twardnieje. Znane są cementy szybko i powoli wiążące, w każdym razie początek wiązania nie powinien następować przed upływem pół godziny i nie powinien trwać ponad 10 godzin. Największą wytrzymałość otrzymuje cement portlandzki po upływie 6 miesięcy.

Do prób na wytrzymałość cementu używa się sześcianów, których ściany wynoszą 50 cm^2, sporządzanych z jednej części cementu i trzech części normalnego piasku. Sześcian taki powinien po 24 godzinnem przebywaniu na powietrzu i 6-dniowem w wodzie, znieść ciśnienie 140 kg. na 1 cm^2. Do badania na rozerwalność używa się próbki w formie pełnej ósemki, posiadającej również ten sam stosunek piasku do cementu. W najwęższem miejscu posiada ósemka w przekroju okrągło 5 cm^2. Powinna ona po siedmiu dniach znieść obciążenie 15 kg. na 1 cm^2.

Bardzo ważną również rzeczą jest, aby cement portlandzki odznaczał się słabością objętości. Próbki suszone w piecu przy 120^0 C i gotowane w wodzie przez dwie godziny, nie powinny wykazywać żadnych rysów i spaczeń.

Zastosowanie cementu jest dzisiaj bardzo wielorakie. Stosuje się go czysty lub też z domieszką piasku lub żwiru jako beton. Największe zastosowanie znajduje on tam, gdzie chodzi o materjał, posiadający dużą odporność na wodę.

W Polsce posiadamy około 15 cementowni, które dostarczają znakomitego materjału, nie ustępującego w swej jakości fabrykatom zagranicznym.

W. R.

Reorganizacja eksploatacji Puszczy Białowieskiej.

W kołach zainteresowanych rozeszła się ostatnio wiadomość, że przyjazd do Polski wybitnego leśnego fachowca finlandzkiego, p. Cajandera, pozostaje w pewnym związku z zamierzoną reorganizacją eksploatacji leśnej Puszczy Białowieskiej. Jak wiadomo, p. Cajander, były premjer Finlandji został przez Rząd Polski udekorowany orderem **„Polonia Restituta“ I klasy.**

Sytuacja w zbyciu wapna.

Ruch w przemyśle wapienniczym zależy w większej mierze od rozwoju ruchu budowlanego. Ponieważ dotychczas, wbrew zapowiedziom, ruch ten nie rozwinął się, zapotrzebowanie na wapno nie uległo obecnie w stosunku do 1925 roku większym zmianom.

Produkcja krajowa, w zupełności wystarcza na pokrycie zapotrzebowań rynku wewnętrznego i była całkowicie przygotowana do projektowanej większej konsumcji wapna jeszcze z wiosną bieżącego roku w związku z zapowiadanym rozwinięciem na szerszą skalę ruchem budowlanym. Od lutego 1926 roku idą próbne wagony (aczkolwiek w szczupłej ilości) polskiego wapna zagranicę. Eksportu na większą skalę dotychczas niema.

Wśród różnych gatunków wapna polskiego najlepszą opinją cieszy się wapno, wypalane z marmurów pod Kielcami. Jest to tak zwane wapno tłuste, które w stosunku do wapna chudego jest o 30—40% droższe.

Surowce, potrzebne do produkcji wapna, znajdują się w wystarczającej ilości w kraju. Ceny kalkukuje się wyłącznie w walucie krajowej. Odbiorcy płacą albo gotówką, albo częściowo gotówką i resztę wekslami w terminie do trzech miesięcy. Płatność weksli uległa obecnie znacznej poprawie.

Ceny wapna polskiego są w stosunku do cen wewnętrznych, np. w Niemczech, niższe. Obecna wysoka taryfa kolejowa na przewóz wapna hamuje zapotrzebowania ze strony sfer rolniczych. A wiadomo, że przed wojną światową, wapno dla celów rolniczych korzystało u nas z ulgowej taryfy kolejowej.

Niemcy w związku z wojną celną i toczącemi się rokowaniami handlowemi, żądają obniżenia cła na wwóz do Polski wapna niemieckiego z 1 złotego za 100 kg. na 0,25 zł. za 100 kg. W razie uwzględnienia postulatów niemieckich egzystencja polskiej produkcji wapna ulegałaby zupełnemu zniszczeniu. Jak słyszymy, żądania niemieckie mają być w pewnym stopniu przez władze polskie uwzględnione. Niemcy przechodzą obecnie tak, jak i Polska, wielki zastój w ruchu handlowym i dlatego chcieliby ulokować swą wielką nadprodukcję na rynkach polskich. Rząd polski nie okazywał dotychczas zupełnie poparcia dla krajowej produkcji wapna. Przemysł wapienny pracuje wyłącznie kapitałami krajowemi. Horoskopy na przyszłość zależą głównie od rozwoju ruchu budowlanego, polepszenia bytu rolników oraz rozwoju przemysłu chemicznego. — **W.** —

Rynek drzewny w Gdańsku.

Wskutek dużego zapotrzebowania tartaków w Niemczech na drzewo okrągłe ożywił się na rynku gdańskim znacznie popyt na surowiec polski. Śmiało twierdzić można, że zbyt jak największych partyj drzewa okrągłego w Niemczech nie przedstawia żadnych trudności. Ceny kloców i dłużyc sosnowych kształtują się mocno. Ostatnie ceny transakcyjne były następujące: sprzedano do Berlina większą partję dłużyc sosnowych, spławianych z okolic Augustowa, po sh za 1 m^3 drzewa tartacznego niesortowanego i po sh 21 do 22 za zwykłe dłużyce budulcowe franco woda Solec (pod Bydgoszczą). Sprzedano większe partje zwykłych dłużyc świerkowych i jodłowych z Małopolski po cenie przeciętnej sh 17 za 1 m^3 franco woda Gdańsk, lub 24 marki cif Królewiec, względnie 32 marki cif Oldenburg—Hamburg — bez niemieckiego cła wwozowego. Ponieważ tegoroczna kampanja rębna w Niemczech będzie opóźniona, liczą się koła zainteresowane z dalszą zwyżką cen drzewa okrągłego, tembardziej, że przetwórczy przemysł drzewny w Niemczech ujawnia coraz większe ożywienie, a tem samem wzrastające zapotrzebowanie. Nic dziwnego, że tartaki niemieckie, z obawy przed brakiem surowca, zaopatrują się intensywnie w drzewo polskie. S.

Nowoczesne mieszkania.

Aparaty elektryczne zastępują usługę. — Meble wbudowane.

Niemcy, nasyciwszy się złotem amerykańskiem, podjęły pierwsze w Europie amerykański sposób budowy nowych mieszkań. W Lichterfelde, pod Berlinem, przy Marschenstrasse pod koniec roku oddadzą do zamieszkania 10 mieszkań 4-pokojowych, które zbyteczne niemal czynią sprawianie sobie mebli. Naprzykład w kuchni wbudowana jest lodownia, elektryczna maszyna do lodów, elektryczny młynek do kawy i także do siekania mięsa, elektryczne aparaty do czyszczenia noży, tarka do chleba. Wbudowane są oczywiście także emaljowane naczynia do mycia naczyń kuchennych i stołowych.

Pralnia ma także wszystkie przyrządy elektryczne, które piorą, wyżymują i suszą bieliznę, tak, że po kilku godzinach można ją prasować obok w specjalnym pokoju.

Ogrzewanie pokoju jest centralne, jednakże lokator każdego mieszkania oddzielnie od innych może regulować sobie zapotrzebowanie opału. Każde mieszkanie ma elektryczną odkurzawkę, elektryczną maszynę do szycia, na każdem piętrze są zegary elektryczne. Guziki do światła elektrycznego mają fosforyzujące w ciemności znaki. Telefony wbudowane są w każdem mieszkaniu, również zaopatrzone są w detektory radjowe i antenę na dachu.

Kto chce wprowadzić się do takiego mieszkania, musi architektom dać 2 100 marek niemieckich zaliczki na budowę oraz zawrzeć kontrakt na 5-letnią dzierżawę w sumie 180—190 marek miesięcznie. Ponieważ w Berlinie na nowe budowle żądają od przyszłych lokatorów 1 000 marek zaliczki na każdy pokój, warunki powyżej podane podobno nie są wysokie.

Do każdego mieszkania należy łazienka, pokój dla służącej, korytarz, balkon, wykurz i przedsionek (kleine Diele). Największy pokój ma rozmiary 6,53 i 3,63, a najmniejszy 5,86 i 2,73.

System powyższych mieszkań należałoby pobudować szczególnie w Polsce, gdyż pieniądze, wydawane dotąd na meble możnaby obrócić jako zaliczkę na budowę mieszkań z meblami wbudowanemi.

— (b.) —

Drobne wiadomości

Międzynarodowa konferencja drzewna.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu donosi nam, że z inicjatywy Czeskosłowackiej Izby Handlowej w Wiedniu oraz staraniem Izby Handlowej i Przemysłowej i Giełdy Produktów Rolnych w Bratysławie odbędzie się w Bratysławie w sierpniu r. 1927 — II międzynarodowa konferencja drzewna.

Środkowo-europejski kartel drzewny.

W pierwszej połowie października r. b. spotkają się w Wiedniu przedstawiciele czesko-słowackiego, austrjackiego i bałkańskiego handlu drzewnego z rumuńskimi przemysłowcami drzewnymi, celem omówienia sprawy utworzenia europejskiego kartelu drzewnego. Odnośna konferencja europejska odbędzie się w Amsterdamie w końcu bieżącego roku.

Najwyższy dom.

Budujący się obecnie w Detroit — stolicy Forda, drapacz nieba będzie, jak wiadomo, najwyższym domem w świecie, o 120 stóp zaledwie niższym od wieży Eiffla. Na najniższem jego piętrze znajdować się będzie garaż na 1000 samochodów, który będzie ostatniem słowem doskonałości technicznej. „Wieża Boocka" — taką nazwę nosi już ten mastodont architektury na cześć jego budowniczego — ukończoną ma być najpóźniej w 1928 roku, czyli w przeciągu dwóch lat.

Rynek materjałów budowl. - drzewa - metali - blachy - żelaza i węgla

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 6. 10. Cegła ogniotrwała normalna lub kopulakowa 80 zł, zaprawa szamotowa (do form) 45 zł, kamień wapienny 5 zł. Wszystkie ceny rozumieją się przy zamówieniach hurtowych fr.

Lublin, 6. 10. Na rynku materjałów budowlano - technicznych brak zainteresowania z powodu małego ruchu budowlanego. Notowano: deski stolarskie I gat. za 1 m³ zł. 100 do 110, dachówka karpiówka za 100 sztuk I. ga. loco.

Wilno, 8. 10. Ceny hurtowe materjałów budowlanych loco skład Wilno: wapno białe I gat. 6.00—6.50 za 100 kg, II gat. 5.00—5.50, gips 12 zł. 100 kg, cement 14.50 za beczkę 180 kg, cegła budowlana normalna 85 zł. za 1000 szt. (z dostawą), blacha żelazna 90 gr. za 1 kg, ocynkowana 1.30, gwoździe budowlane 11 zł. za skrzynkę 16 kg.

DRZEWO.

Warszawa, 6. 10. „Arborpol" (Złota 71, tel. 282-12) notuje ceny swych wyrobów za m. kw. loco skład: Forniery dębowe i jesieniowe od 0.80—1.00 zł, dykty masywne jesionowe i dębowe pół cal. od 5.50—6.50 zł, takież ⁵/₈ cala od 4.50—5.50, takież ¼ cala od 3.50—4.50 zł. Zamówienia wykonywa się od najdrobniejszych do wagonowych. Skład zaopatrzony we wszelkiego rodzaju klejonki, dykty, forniery krajowe i zagraniczne.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 8. 10. Dom Handlowy A. Gepner, Warszawa. Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w złotych za 1 kg: blacha aluminjowa 8.10, cykowa, cena zasadnicza 1.92, drut cynkowy 5, aluminjowy 12.

Warszawa, 8. 10. Na rynku metali w pół-hurcie notowano za 1 kg. loco skład: mieďź 3.15 (za tonnę metryczną wypada Ł 71½), cyna Banca zł. 16.60 (za tonnę Ł 377), cynk surowy hutniczy 1.85 (Ł 42), ołów miękki 1.75 (Ł 40¼), aluminjum hutnicze 6.50 (Ł 148), antymon chiński 4.50 (Ł 102 i pół).

Berlin, 7. 10. Urz. not. w R. M. za kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz, cif Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg) 134, oryginalny surowy cynk hutniczy (w woln. obr.) 0.69—0.69 i pół, cynk w płytach remeited. zwykłej jakości handl. 0.60 i pół do 0.61 i pół, oryginalne aluminjum hutnicze 98—99 procent w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 2.10, dtto w sztabach walcow. i ciągn. 2.14, nikiel czysty 98 do 99 procent 3.40—3.50, antymon Regulus 1.10—115.

Londyn, 7. 10. Urz. not. w Ł za 1 tonnę: miedź standard p. kasa 57¼—57⁵/₈, 3 mies. 58³/₈—58½, settl. 57¹/₂, elektrolyt 65³/₄—66³/₄, best selected 63³/₄—65, elektrowirebars 66¼, cyna standard p. kasa 318½—318³/₄, 3 mies. 306³/₄—307, settl. 318³/₄, straits (obr. nieof.) 326½, ołów zagran. dostawa natychmiastowa 30¹⁵/₁₆, dalsze terminy 30³/₄, setl. 31, cynk zwykły dost. natychm. 34, dost. term. 33⁷/₈, settl. 34, rtęć (not. nieof.) 15³/₄—15⁷/₈ (za butlę), Wolfram (not. nieof.) 14³/₄—15 (za kawałek).

METALE SZLACHETNE.

Berlin, 7. 10. Srebro ca 0.900 w sztabach 76½—77¹/₂ R. M. za kg, złoto w woln. obrot. 2.80—2.82, platyna w woln. obrot. 14—14½ R. M. za gram.

ŻELAZO.

Warszawa, 8. 10. Żelazo handlowe 325 zł. za tonnę podług Związku Hut, odlewy żelazne 0.60—0.68 za kg. zależnie od fasonu loco fabryka.

Nowy Bytom, 8. 10. Surówka odlewnicza Huty Pokoju nr. 1 (Friedenshuette P. G. S. — reprezentacja S. A. Wdowiński w Warszawie), cena za tonnę 200 zł. loco stacja Nowy Bytom.

BLACHA.

Warszawa, 8. 10. „Polska Cynkownia", Warszawa, ul. Piękna nr. 11a, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I gat. 20 ark, w snopku 1.10 zł. — 22 ark. w snopku zł. 1.15.

Warszawa, 8. 10. Ceny blachy białej w towarze na składzie mają ciągle tendencję mocną — wskutek trwającego strajku angielskiego, — notowano za dużą skrzynkę wymiarów 20×28 cali grubości 0.32 mm zł. 200, grub. 0.28 mm. zł. 180.

Warszawa, 8. 10. Cena zasadnicza blachy cynkowej wynosi za tonnę fr. wagon huta: przy zamówieniach do 30 tonn 40 Ł 10 sh.

OLEJE TECHNICZNE.

Hamburg, 8. 10. Ceny hurtowe hamburskie dla olejów mineralnych i tłuszczów zestawione przy współudziale komisji do notowania i związku firm, biorących udział w handlu olejami mineralnemi: Benzyna lekka (o c. g. 0720) 31.75, ciężka (o c. g. 0750) 70 28.10; olej gazowy cif Hamburg 11.20, olej maszynowy lekki Visc. ca 3 przy 50 C przy punkcie wrzenia 165 C 20.80, — maszynowy średni Visc. ca 4 przy 50 C przy punkcie wrzenia 175 C 22.25, — maszynowy i motorowy Visc. ca 5.6 przy 50 C przy punkcie wrzenia 185 C 25.25, — maszynowy i motorowy ciężki Visc. ca 9 przy 50 C przy punkcie wrzenia 190 C 30.50, — maszynowy i motorowy ciężki Visc. ca 15 przy 50 C przy punkcie wrzenia 165 C 9.86, — osiowy ciemny 15.50, — cylindrowy amerykański przy punkcie wrzenia 240 C 21, cylindrowy amerykański przy punkcie wrzenia 280 C 26.50, — cylindrowy amerykański przy punkcie wrzenia 300 C 47.75, — cylindrowy amerykański przy punkcie wrzenia 320 C 52.50, — do przełączników 25.75, — do chłodnic 27.50, — do transformatorów 33, — do wiertarek rozpuszczalny w wodzie, biały 36.75, — do przędzarek rozpuszczalny w wodzie, jasny 32,75, — samochodowy średnio gęsty Visc. ca 10 przy 50 C 41, — samochodowy gęsty Visc. ca 12 przy 50 C 43. Tłuszcz do przekładni samochodowych 55—85. Stałe smary maszynowe jasno - żółte 85° 49 oclone; opłata za beczkę wynosi 6.30. Cło wynosi 12. Tendencja spokojna ale mocna. Ceny rozumieć należy za 100 kg., wyjąwszy beczki loco skład Hamburg.

WĘGIEL.

Warszawa, 6. 10. Koks karwiński 63 zł, górnośląski twardy lub miękki 43.80, węgiel kowalski myty cieszyński 63 zł, górnośląski gruby 32.60, dąbrowski gruby 29.80 zł.

Złoty w d. 8 października 1926

Gdańsk przekaz 56.93—57.07, gotówka 56.98—57.12, **Ryga** przekaz 67, **Londyn** przekaz 42.50, **N. Jork** przekaz 11.07, **Bukareszt** przekaz 2025, **Czerniowce** przekaz 2000, **Budapeszt** gotówka 7870—80.70, **Amsterdam** przekaz 25, **Praga** przekaz 372—375, gotówka 372 trzy czwarte do 375 trzy czwarte, **Wiedeń** przekaz 78.15—78.65, gotówka 77.70—78.70, **Berlin** przekaz na Warszawę lub Poznań 46.38—46.62, na Katowice 46.33 do 46.57, gotówka 46.185—46.665.

Bliższemi informacjami w zakresie omawianych przez nas zdobyczy technicznych służy bezinteresownie Redakcja pisma naszego

Walcowanie żelaza na zimno.

Nadzwyczaj piękny widok roztacza przed oczyma zdumionego widza walcownia, w której rozpalony do białości metal puszcza się pomiędzy walce. Tego widoku nie daje walcownia zimna; nie mniej jednak przedstawia ona z powodu swej nadzwyczajnej sprawności i bezwzględnej dokładności, zwłaszcza dla fachowca objekt niezmiernie ciekawy.

Pierwszym zabiegiem, jakiemu się poddaje taśmę na gorąco wyciągniętą, jest wyklepanie łusek, które się tworzą na materjale w postaci szaroniebieskiej powłoki t. zw. zendry. Odbywa się to w specjalnej maszynie, która posiada walce zaopatrzone w grube zęby. Zęby te są tak ustawione, że jeden wchodzi zawsze pomiędzy dwa inne, wskutek tego materjał się gnie i zendra odpada. W ten sposób staje się materjał podatniejszy do szybszego i lepszego oddziaływania na siebie wyprawy.

Wyprawianie odbywa się w dużych drewnianych, kamiennych lub cementowych kadziach, napełnionych kwasem siarkowym lub solnym, w którym zanurza się ciężkie zwoje zapomocą żórawia. W następnych kadziach znajduje się płynąca czysta woda, która wyprawę spłukuje. Ostatecznie zanurza się materjał w rozcieńczonym mleku wapiennym, w celu zneutralizowania ostatnich śladów kwasu. Kąpiel tę ogrzewa się na 80 do 90_0 C, za pomocą rur, przez które puszcza się parę. Umieszczone wewnątrz kadzi mieszadła poruszają płyn, który w ten sposób może łatwiej dotrzeć do każdego miejsca żelaznej taśmy. Zabieg ten ma jeszcze tę zaletę, że taśmy po wyjęciu z kąpieli szybko schną i wskutek tego nie tworzy się rdza.

Cały ten powyżej opisany proces ma na celu uwolnienie taśmy od wszelkich żużli, tak, że dopiero po nim występuje właściwa metalowa błyszcząca barwa. Po tych dopiero przygotowaniach puszcza się taśmę na właściwe maszyny do walcowania. Maszyna taka składa się w zasadzie z dwu walcy górnego i dolnego, umieszczonych na dwu ciężkich stojakach. Walce te chwytają taśmę, ciągną ją i prasują, przyczem zwiększa się jej długość. Szerokość jej prawie, że nie ulega zmianie.

Przez walcowanie osiąga się zmianę formy materjału, uwydatniającą się w stwardnieniu taśmy. Olbrzymi nacisk walców wpływa bowiem na zgęszczenie wewnętrznej struktury taśmy. Jak dużej siły wymaga ten na pozór lekko się przedstawiający proces, można się przekonać na wydobywającej się z pomiędzy walców taśmie, jak również na różnicy temperatur taśmy przed i po przejściu walców. Wskutek rozgrzewania się taśmy grzeją się również walce, które należy chłodzić. Nowoczesne duże walce zwłaszcza, jeżeli są wydrążone, chłodzi przepływający bez przerwy strumień zimnej wody.

Oprócz obu zahartowanych walców do których budowy używa się tylko pierwszorzędnego materjału podpada przy dokładniejszem przyglądnięciu się maszyny wiele ciekawych szczegółów. Otóż widzi się najpierw, że nad stojakami umieszczone są zębate koła. Koła te znajdują się w położeniu poziomem i połączone są czasem także przenośnią ślimakowatą w ręcznym kołem ustawionem pionowo. Służy ono do nastawiania górnego walca. Z jego pomocą można nastawić walec z nadzwyczajną dokładnością, a przytem bardzo łatwo. Jest to nader ważny moment, jeżeli się weźmie pod uwagę, że przy fabrykacji żelaznych taśm rozchodzi się o dokładność na jedną setną milimetra. W ten sposób można osięgnąć potrzebną grubość taśmy. Milimetrowa skala wskazuje robotnikowi obsługującemu maszynę jak długo ma kręcić kołem; ażeby otrzymać odpowiednie nastawienie walców. Ustawienie to nazywa się centralne, podczas gdy drugie ustawienie walców znajdujące się na większych maszynach nazywa się kluczowe. Różnica pomiędzy jednem a drugiem jest ta, że to drugie jest o wiele tańsze, za to jednak trudniejsze i zabierające dużo czasu.

W celu zabezpieczenia walcowego stojaka przed pękaniem, wbudowane są pomiędzy walcami a stojakiem talerze z lanego żelaza, które przy zadużym obciążeniu walców pękają. Talerze te można wymieniać.

Każda poszczególna maszyna obrabia dziennie 3000 kg. materjału taśmowego. Jednakże obróbka taśmy o grubości pięćsetnych milimetra wymaga 10 dni zanim dostanie się z wyprawy do składu. Taśma musi przejść przez 3 maszyny, musi być 10 razy wyklepana i 5 razy w międzyczasie wyżarzona, a każdy z tych zabiegów wymaga pewnego czasu.

Inż. **R. H.**

Nowości techniczne

Badanie węgla zapomocą promieni X.

„La Genie Civil", w zesz. 12 ub. r. podaje ciekawą wiadomość, mianowicie, że zapomocą prześwietlania kawałków węgla promieniami Röntgena, daje się odróżnić czysty węgiel, o naturalnej zawartości popiołu dla danego gatunku, od dodatkowych domieszek rozmaitych ziem, włączonych do węgla w okresie jego powstania, drogą tworzenia się osadów z wód. Te domieszki późniejsze dają zawsze czarne plamy röntgenografji, gdy pozostała masa węgla daje jednostajnie szarą powierzchnię.

Badanie prowadzić można 2-ma sposobami, z których jeden oparty jest na röntgenograficznem wyznaczeniu min. i max. domieszek oraz wykreśleniu odpow. krzywej, dającej podstawy do oceny danego gatunku węgla, drugi zaś — bezpośrednio korzysta z prześwietlania, przyczem wyznacza się procentowy stosunek pól czarnych plam w röntgenografjach do pól szarych. Odsetkę tę mnoży się przez 1,5, gdyż taki jest stosunek gęstości domieszek do gęstości węgla, i wynik daje procent wagonowy zawartości popiołu, ponad zawartość naturalną dla danego gatunku węgla.

Oczyszczanie odlewów metalowych ciśnieniem wody.

Zakłady przemysłowe w Milwaukee, zaprowadziły w swej odlewni żelaznej, oczyszczenie odlewów strumieniem wody, pod ciśnieniem 30 kg. na 1 cm. kw. Uskutecznia się tę pracę w specjalnej ubikacji i robotę uprzednio wykonywaną przez 60 robotników. Koło turbiny wodnej, której waga wynosi 110 tonn przed oczyszczeniem a 40 tonn po oczyszczeniu, poprzednio wymagało 300 godzin pracy, a obecnie tylko 14.

Nowy termometr do wysokich temperatur.

„Journal of the Franklin Institute" (marzec, 1926), opisuje nowy termometr General Electric Co, mający służyć do pomiarów temperatur ponad 1 000 stop. C. Składa się on z rurki kwarcowej, napełnionej galjum. Ten ciekły metal powinien być nadzwyczaj czysty, gdyż w przeciwnym wypadku przylepia się do ścianek rurki. Jest to metal nadzwyczaj rzadki, wydobywa się go (w ilościach zresztą bardzo małych) z odpadków rudy cynkowej tylko w Oklahamie i Missouri; dotychczas nie miał on żadnej wartości rynkowej, nikt się przeto nim nie interesował bliżej; dopiero teraz, w związku z powyższem, zwrócono nań uwagę.

Samolot w łodzi podwodnej.

Pewien inżynier amerykański zrobił doniosły wynalazek. Skonstruował on mianowicie hydroplan składany, który waży tylko 500 klg. umieszczony w długiej tubie z łatwością układającej się na pokładzie łodzi podwodnej. Tuba oczywiście posiada hermetyczne zamknięcie, przez które woda przedostać się nie może.

W razie potrzeby łódź podwodna podnosi się na powierzchnię. Tubę otwierają i cały hydroplan wyjeżdża ze środka na specjalnych szynach. Na pokładzie prostują mu złożone skrzydła i lotnik może się wzbić w powietrze. Maleńki ten hydroplan posiada trzycylindrowy silnik i może unosić się długo w powietrzu. W razie niebezpieczeństwa łódź podwodna wychyla się znów z pod fal i zabiera lotnika z powrotem.

Wyładowanie węgla zapomocą wody.

Pomysłowe urządzenie, usuwające trudności połączone z wyładowywaniem węgla zostało w ostatnich czasach zastosowane w C-ie Parisienne de Distribution d'Electricité w Saint-Quen.

Węgiel jest magazynowany w kanale o szerok. 34 m., głęb. 4,2 m. i dług. 150 m., o pojemności 30 000 tonn węgla (miesięczne zapotrzebowanie), obsługiwanym przez 2 żórawie mostowe. Wagony z węglem podchodzą na brzeg kanału i tu są wyładowywane silnym strumieniem wody, wtryskiwanym do wagonu zapomocą pompy, zawieszonej na żórawiu. Tor ma pochylenie 10 proc. w stronę kanału. Pompa, poruszana silnikiem elektrycznem (20 K. M., 550 obr. na min.), ma wydajność 360 m. kub. na godz. Na spłukanie 1 tonny węgla potrzeba 1 m. kub. wody, zatem wagon 20 tonn wyładowuje się w ciągu trzech minut. Wysokość wody w kanale można regulować. Węgiel czerpany z kanału przez żórawie jest dostarczany wprost do kotłowni, znajdujących się na drugim brzegu kanału. (Przegląd Techniczny).

Doniosły wynalazek hutnika.

Pewnemu hutnikowi na Górnym Śląsku udało się wynaleźć nowy aparat do przetapiania cynku, srebra, oraz innych wartościowych metali. W dotychczas bowiem używanych piecach kilka procent szlachetnych metali bardzo cennych ulatnia się, powodując dla przedsiębiorstw poważne straty oraz zanieczyszcza okolice sąsiadujące z hutami cynku, czy też srebra. Nowowynaleziony piec destylacyjny jest tak skonstruowany, iż potrafi wydobywać całą zawartość szlachetnego metalu. Wynalazek powyższy nie wymaga zbyt wielkiego przebudowywania istniejących pieców. Zastosowanie niniejszego wynalazku będzie miało doniosłe znaczenie dla przemysłu cynkowego, oraz produkcji cynku.

Nowy elektrowóz.

„Engineering" 1926, str. 622 podaje charakterystykę nowej elektrolokomotywy, którą wybudowało S. A. constructions électriques de France w Tarbes dla Chemins de fer de Midi. Jest to maszyna, która rozwija szybkość do 142 km., i jest przeznaczona dla bardzo szybkich pociągów pospiesznych.

Główne dane są następujące:

Ilość osi napędzanych—3.

Średnica kół na osiach napędzanych—1750 mm.

Średnica 4-ch kół wózkowych—900 mm.

Odległość centrów wózków—9200 mm.

Rozstęp osi napędzanych—2000 mm.

Całkowita długość pudła lokomotywy—13.360 mm.

Całkowita szerokość pudła lokomotywy—3080 mm.

Całkowita długość lokomotywy włączając bufory — 14500 mm.

Ciśnienie na każdą oś napędzaną — 18 tonn.

Waga użyteczna dla przyczepności $3 \times 18 = 54$ tonny.

Siła pociągowa—$12^1/_2$ tonn.

Ciśnienie na każdą oś wózka—12 tonn.

Waga całkowita — 102 tonny.

Ilość silników—3.

Moc każdego silnika na obwodzie kół napędzanych: normalnie 789 KM, maksymalnie 986 KM.

Szybkość normalna—114 km/godz.

Szybkość maksymalna 142 km/godz.

Maszyna posiada silniki elektryczne o osi pionowej, wszystkie zaś silniki osadzone są na wspólnej, bardzo silnej ramie i są połączone stożkowatemi kołami zębatemi ze specjalnemi mufami, które są osadzone na osiach kół bieżnych. Na mufach znajdują się zębate koła, które się łączą z kołami na wałach silników.

Przeprowadzone próby dały jak najlepsze rezultaty, przyczem nie zauważono żadnych niebezpiecznych wibracyj i drgań.

R. H.

Nowy karczownik.

Od niedawna pojawił się w Czechosłowacji karczownik „Hubertus“ konstrukcji inż. Strachoty. Karczownik ten oddał duże usługi w miejscach gdzie trzeba było ze względu na olbrzymie rozmnożenie się mniszki zakładać na dużych połaciach nowe czyste zręby.

Dotychczasowe karczowniki miały w przeważnej części te braki, że były albo za lekkie i za słabe do wytworzenia potrzebnej ilości energji, albo też za ciężkie i za mało sprawne, aby umożliwić racjonalną gospodarkę pracy.

Karczownik „Hubertus“ jest bardzo prosty w konstrukcji i działaniu, a łatwy w użyciu; do obsługi potrzeba tylko 3 robotników. Jest przytem bardzo lekki, tak, że przy przesuwaniu go wypada zaledwie po 40 kg na robotnika.

Wydajność pracy jest bardzo wielka: np. pniak sosnowy o średnicy 40 cm, wysokości 50 cm wymaga tylko 10 minut do wyciągnięcia go z ziemi. Jeżeli na każdorazowe ustawienie karczownika policzymy 10 minut, — to w rezultacie można w ciągu 8-godzinnego dnia pracy — przy użyciu 3 robotników wykarczować 24 takich pniaków. Ponieważ zręczny robotnik nie wykarczuje w tymsamym czasie więcej, niż 3 takie pniaki, przeto dla 3 robotników nie możnaby przyjąć więcej, niż 9 pniaków. Wynika z tego, że wydajność karczownika tego przewyższa o 266 proc. pracę ręczną. Pomijając wyniki finansowe, nie należy zapominać, że przez karczowanie nietylko ziemia zostaje wzruszona, ale usuwa się równocześnie ogniska lęgu owadów szkodliwych (np. Hylobius abietis) — oraz ośrodki infekcji różnych grzybków. Ponadto przy karczowaniu maszynowem traci się mniej na masie drewna, niż przy pracy ręcznej. Ręczne karczowanie wymaga nietylko wiele trudu, ale przedewszystkiem rutynowanych robotników, których dziś niestety brakuje. Praca posuwa się przytem powoli, tak, że do uprzątnięcia jednego zrębu potrzeba kilku miesięcy.

Patenty na wynalazki

Wyciąg z „Wiadomości Urzędu Patentowego“ (zesz. 6, r. III).

Udzielenie.

Tłustym drukiem oznaczono numer patentu. Cyfry i litery przed numerem patentu oznaczają klasę, podklasę i grupę, do której zaliczono wynalazek. Następnie kolejno są umieszczone: nazwisko właściciela patentu; tytuł wynalazku; data zgłoszenia; po skrócie „Pierwsz.“, który oznacza pierwszeństwo ze zgłoszenia w jednym z krajów, należących do Konwencji Związkowej Paryskiej, data zgłoszenia zagranicznego i w nawiasie kraj, gdzie zgłoszenia dokonano; data udzielenia patentu.

$24f_{15}$ **4883.** Jan Placzek (Panewnik, Polska). Ruszt ruchomy z rusztowinami wahliwemi, naciąganemi jednostronnie na dźwigary. 21. 12. 1923. Udzielono 10. 5. 1926.

$33b_{12}$ **4796.** Karol Wilhelm Kürbitz (Łódź, Polska). Ochraniacz do portfeli. 20. 4. 1925. Udzielono 27. 4. 1926.

$34a^{4}$ **4797.** Józef Mazur (Kraków, Polska). Naczynie ogrzewane ciepłem lampy naftowej. 5. 6. 1924. Udzielono 27. 4. 1926.

$36a_{2}^{4}$ **4688.** Zakłady Ceramiczne „Halis“ I. Kuleszka i S-ka (Tłuszcz, Polska). Piec kaflowy przenośny. 16. 11. 1920. Udzielono 16. 4. 1926.

$34i_{8}$ **4660.** Aleksander Bilut (Krosno, Polska). Pulpit uniwersalny z rysownicą. 25. 4. 1925. Udzielono 13. 4. 1926.

$37a_{1}$ **4716.** Stanisław Rechniewski (Warszawa, Polska). Pokrycie rozporowe z przegubem w szczycie. 7. 11. 1922. Udzielono 20. 4. 1926.

$37c_{5}$ **4669.** Kazimierz Żórawski (Równe wołyńskie, Polska). Dachówka z blachy emaljowanej. 14. 4. 1925. Udzielono 14. 4. 1926.

$44a_{41}$ **4663.** Franz Połomski (Wielkie Hajduki, Polska). Urządzenie z podwójnem zamknięciem zabezpieczające zegarek od kradzieży. 25. 10. 1924.

$45b_{1}$ **4829.** Marjan Adam Liberak (Zakopane, Polska). Przyrząd do kiełkowania nasion. 2. 6. 1924. Udzielono 30. 4. 1926.

$45h_{16}$ **4816.** Feliks Rajek (Czarnków, Polska). Ul bliźniaczy o wspólnej miodowni. 26. 8. 1922. Udzielono 29. 4. 1926.

$45h_{18}$ **4802.** Zygmunt Kossowski (Warszawa, Polska). Sposób utleniania wody przy przewożeniu żywych ryb samochodem. 15. 10. 1924. Udzielono 28. 4. 1926.

$46a_{16}$ **4759.** Józef Wallis (Poznań, Polska). Silnik spalinowy z pompą mieszankową w postaci skrzynki korbowej. 22. 4. 1924. Udzielono 23. 4. 1926.

$46a_{10}$ **4731.** Fabryka maszyn i narzędzi „Fama“, Tow. z ogr. por. (Chełmża, Polska). Dwusuwowy silnik bezzaworowy o parzystej liczbie cylindrów. 18. 10. 1924. Udzielono 30. 4. 1926.

NOWE WYDAWNICTWA

Jednym z najważniejszych postulatów w przemyśle jest dzisiaj oszczędność, zwłaszcza w kierunku najwydatniejszego wykorzystywania materjałów opałowych. Każdemu fachowcowi pragnącemu iść z postępem w tym kierunku poleca się doskonale zestawione tablice i wzory przez **inż. Adama Ludkiewicza** w broszurze p. t. **„Tablice ciepła właściwego i obliczanie temperatury spalania“.** Obok formuł i wykresów zawiera ona nader cenne informacje. Wszystko ujęte w sposób bardzo przejrzysty i poparte licznymi przykładami tak, że nawet mniej przygotowani mogą z łatwością z pracy tej korzystać.

Verein Deutscher Maschinenbau- Anstalten Charlottenburg 1926 wydał opracowaną przez Schulz-Mehrina broszurę p. t. **„Spezialisierungs- und Verkaufsgemeinschaften im Maschinenbau“.** Sam tytuł wskazuje, że praca ta jest dzisiaj materjałem informacyjnym pierwszorzędnej wartości. Zawiera ona cenne wskazówki odnośnie do konieczności, zalet i zadań specjalizacji i współpracy. Wyniki i krytykę dotychczasowych doświadczeń jak również przykłady przeprowadzonych prac w tym kierunku. Formy i kontrakty kontyngentowanie obrotu i wyrównanie obrotu lub zysku i t. d. Broszura ujęta jest bardzo interesująco, a przedewszystkiem opracowana nadzwyczaj fachowo.

Przegląd Dostaw

W dziale niniejszym podajemy przetargi, licytacje i konkursy rozpisane przez urzędy państwowe, komunalne i większe firmy. Każde słowo w „Przeglądzie Dostaw" obliczamy 10 groszy a tłuste słowo tytułowe po 50 groszy. Przy powtórzeniach 2× dajemy 10% rabatu, przy 3× 20% rabatu

Licytacja przymusowa.

W czwartek, 14 października r. b. o godz. 12-ej w południe przy ul. Marcelego Mottego nr. 3 na podwórzu spedytora pana Kleczewskiego sprzedam publicznie najwięcej dającemu za gotówkę: **traktor „Felddank"**, fabryka firmy H. Lanz, Mannheim, 38 P.S. **z jednym pługiem.**

Traktor jest jak nowy, obejrzeć można go już teraz u spedytora pana Kleczewskiego.

Dojazd tramwajem linji 4 i 5, przystanek ul. Niegolewskich.

Rutkowski, komornik sądowy,
w Poznaniu, ul. Śniadeckich 20.

Przetarg pnbliczny.

Magistrat gminy miasta Chełmna ogłasza niniejszem przetarg publiczny na budowę trzypiętrowego domu mieszkalnego przy ul. Biskupiej.

Wymienione prace dzielą się na III losy mianowicie:

a) los I. Dostawa cegły na miejsce budowy.

b) los II. Roboty rozbiórkowe, ziemne, murarskie, ciesielskie i kowalskie włącznie dostarczenia wszelkich materjałów,

c) los III. Roboty dekarskie włącznie dostarczenia materjałów.

Kosztorysy nieme otrzymać można za zwrotem kosztów w biurze miejskiego Urzędu Budowlanego przy ul. Wodnej nr. 12, gdzie również plany i obowiązujące warunki przejrzeć można.

Oferty należy wnosić jedynie na drukach (niemych kosztorysach) otrzymanych z referatu budowlanego, w opieczętowanej i zalakowanej kopercie z napisem: „Oferta na budowę domu mieszkalnego przy ul. Biskupiej" najpóźniej do dnia 18 października br. o godz. 12-tej, które przy ewtl. obecności reflektantów otworzone będą.

Oferty, które wpłyną po terminie nie będą uwzględnione. Pozatem zastrzegamy sobie wolny wybór oferenta.

Chełmno, dnia 3 października 1926.

Magistrat: w z. Fr. Ebłowski, burmistrz.

Państwowy Bank Rolny.

ogłasza ofertową sprzedaż około 15.000 m.^{3} drewna użytkowego i opałowego, częściowo wyrobionego, locó las „Długołęka" majątku Strzelec w odległości 5 klm. od st. Strzelce i 15 klm. od st. Kutno.

Dla przetarcia drewna użytkowego oddaje się do dyspozycji nabywcy tartak jednotrakowy.

Oferty pisemne na powyższy objekt ze wskazaniem ofiarowanej ryczałtowej ceny, lub ceny za metr^3 drewna użytkowego i metr przestrzenny drzewa opałowego według gatunków i sortymentów, oraz ceny na przetarcie 1 m. p., z dowodem złożenia wadjum, w wysokości 5,000 zł. w gotówce na rachunek Państwowego Banku Rolnego w P. K. O. Nr. 30396, lub w papierach pupilarnych do Kasy P. B. R. (ul. Traugutta 11) należy składać w zapieczętowanych kopertach z nadpisem: „Oferta na kupno lasu w Długołęce" do Wydziału Agrarnego Państwowego Banku Rolnego (Warszawa, Mazowiecka 6) do godziny 12-ej dnia 20 października r. b.

Państwowy Bank Rolny zastrzega sobie prawo dowolnego wyboru oferentów, jak również naznaczenia dodatkowego ustnego przetargu.

Wszelkich wyjaśnień udziela Wydział Agrarny Państwowego Banku Rolnego oraz administracja Dóbr Strzelce w Długołęce.

Przetarg publiczny.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku rozpisuje przetarg publiczny na sprzedaż następujących materjałów nieużywanych, zbędnych w Głównym Magazynie Zasobów w Bydgoszczy: około 107,255 kg, rur żelaznych ciągnionych i gazowych, około 17,680 kg. śrub żelaznych, około 380,000 szt. wkrętek żelaznych do drzewa, około 227.800 szt. wkrętek żelaznych do metali, około 93,800 kg. żelaza belkowego, około 93,900 kg. obręczy parowozowych.

Termin składania ofert upływa z dniem 22 października r. b. o godz. 10-ej.

Bliższych szczegółów udziela Dział Zakupów Wydziału Zasobów D. K. P. w Gdańsku po nadesłaniu zł. 2 w gotówce lub w znaczkach pocztowych.

Przetarg.

Departament IV Lotnictwa M. S. Wojsk. ogłasza niniejszem nieograniczony przetarg na dostawę 9 szt. pojemnościomierzy Seibla, 9 szt. przyrządów uniwersalnych do pomiarów natężenia, napięcia i oporów, oraz 3 szt. falomierzy krótko-falowych, zakresu fal 10—500 m.

Oferty na przyrządy pomiarowe radjo należy składać w Kancelarji Dep-tu IV Lotn. ul. Puławska do dnia 19 10. 1926 r. do g. 10, w którym to dniu i godz. odbędzie się komisyjne otwarcie ofert. Do oferty należy dołączyć kwit Cent. Kasy Państwowego na złożone wadjum w wysokości 3 proc. wartości oferowanych przedmiotów, bez którego to kwitu oferta jest nieważna.

Departament IV Lotn. zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferty.

Szyny.

Wydział Powiatowy w Rawie Mazowieckiej ma na sprzedaż około 9 klm. szyn kolejki z żelaznymi podkładami, szyny typu 80 m/m. rozstawienie osi 60 cm.

Sprzedaż może nastąpić w całości albo częściowo. Szyny znajdują się na terenie powiatu na szosie Rawa — Nowe Miasto n./Pilicą pomiędzy Cieladzem a Żdżarami.

Reflektujący na kupno zechcą składać oferty z podaniem ofiarowanej ceny do Wydziału Powiatowego w Rawie Mazowieckiej.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
G. Orłowski.

Przetarg.

Zbrojownia Nr. 4 w Krakowie ogłasza przetarg nieograniczony na podstawie porównawczego zestawienia cen i próbek na około 6.000 kg. pakuł do czyszczenia broni odpowiadających następującym warunkom:

1) długie włókna,

2) dobrze czesane,

3) bez obcych domieszek i części twardych.

Ceny należy podać loco wagon Kraków, tor przemysłowy Zbrojowni Nr. 4.

Przetarg odbędzie się w dniu 22 października 1926 r. o godz. 9-ej w Zbrojowni Nr. 4 w Krakowie przy ul. Rakowickiej L. 22 Biuro rachunkowo-materjałowe i należy przesłać do tegoż terminu oferty wraz z próbkami w zalakowanych kopertach z napisem zewnętrznym „Oferta na dostawę pakuł".

Oferty wpływające po oznaczonym terminie nie będą **rozpatrywane.**

Przetarg.

6 Okręgowe szefostwo Budownictwa rozpisuje przetarg ofertowy na roboty budowlane, instalacje wodociągów i światła elektrycznego a to:

1) remont koszar kawal. i budowę stacji pomp na Jałowcu,

2) remont koszar artyl. na Filipówce,

3) remont kanalizacji w kosz. przy ul. Piotra i Pawła,

4) wykonanie instalacji wodociągów w kosz. kawal. na Jałowcu,

5) remont instalacji światła elektrycznego w kosz. przy ul. Piotra i Pawła.

Termin otwarcia ofert w dniu 12 października o godzinie 12-tej.

Dowód złożenia wadjum w Kasie Skarbowej w wysokości 3 proc. od sumy ofertowanej należy dołączyć do oferty.

6 Okr. Szef. Bud. zastrzega sobie prawo dowolnego zmniejszenia lub zwiększenia a także rozdziału i wyłączenia poszczególnych części projektowanych robót — jak różnic dowolnego wyboru oferenta.

Bliższych informacji udzieli Szef Bud. 6 referat budowlany, Lwów, ul. Wałowa 16. III. p. gdzie też można otrzymać formularze ofertowe.

6 Okręg. Szef. Bud. L. 6207/26.

Zapytania, nadeszłe do działu informacyjnego Tow. Wydawniczego „KUPIEC" w Poznaniu

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesentom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Nr. 1917. Która fabryka w Warszawie wyrabia lakierowane okucia do szorów?

Nr. 1918. Proszę o podanie adresów fabryk lemieszy i odkładni sosnowieckich.

Nr. 1924. Która firma wyrabia beczki pocynkowane do wywozu gnojówki?

Nr. 1928. Prosimy o podanie adresu fabryki lub firmy, dostarczającej czysto białą bednarkę w kręgach — miękką — półtwardą i twardą od 1—2 mm szerokości — także i stalową bednarkę białą 8 0,8 mm.

Nr. 1935. Która firma dostarcza konsulki i podpórki do ugarniturowania i składania umywalek i t. p. wyroby metalowe i niklowe?

Nr. 1937. Prosimy o podanie firmy, która wyrabia przesuwaki (klupy) do mierzenia drzewa (drewniane) stalowe lub żelazne, oraz metry drewniane i stalowe (Zollstabe).

Nr. 1938. Prosimy o podanie firmy, która dostarcza szatkownice do kapusty zwyczajne, do domowego użytku.

Nr. 1941. Prosimy o podanie, jakie firmy wyrabiają puste mosiężne gałki do łóżek z połyskiem.

Nr. 1943. Prosimy o podanie, jaka firma wyrabia puste drążki mosiężne do łóżek z połyskiem.

Nr. 1944. Prosimy o podanie firmy, która wyrabia t. zw. „laleszki" mosiężne do łóżek z połyskiem.

Nr. 1947. Prosimy o polecenie firmy, która wyrabia lub dostarcza tablice szkolne ścienne.

Nr. 1948. Które firmy dostarczają narzędzia do robót snycerskich i rzeszki (Laubsägearbeiten)?

Nr. 1949. Która firma w kraju dostarcza w większych ilościach miękki drut palony w grubościach 0,2—1,0 mm?

Nr. 1955. Która firma drzewna na Kresach Wschodnich lub w Kieleckiem podejmie się stałej dostawy drzewa opałowego?

Nr. 1957. Która firma może dostarczyć szpadle drenarskie niemieckie lub podobne i po jakiej cenie?

Nr. 1959. Prosimy o podanie fabryki aparatów naftowych.

Nr. 1960. Która firma wyrabia aparaty do parzenia kawy?

Nr. 1964. Kto wyrabia, ewtl. mógłby dostarczyć oleju stearynowego?

Nr. 1965. Kto wyrabia, ewtl. mógłby dostarczyć cerezynę?

Nr. 1966. Kto wyrabia i gdzie można kupić maszyny do skrobania kartofli?

Nr. 1967. Kto wyrabia względnie może dostarczyć maszyny do gięcia szyn do wozów (Biegmaschine für Schmiede)?

Nr. 1968. Która firma wyrabia ewentl. dostarcza uchwyty do tokarń i kowadeł?

Nr. 1969. Która firma wyrabia, względnie dostarcza osie do wozów?

Nr. 1970. Gdzie można nabyć maszyny do ściągania szyn?

Nr. 1973. Gdzie można nabyć w Polsce szczecinę szewcką?

Nr. 1974. Kto wyrabia małe wałeczki z drzewa bukowego o grubości ołówka 7,8 mm. i 45 mm. długości (zapotrzebowanie jest na 2 miljony sztuk)?

Nr. 1975. Gdzie można nabyć maszynę do montowania drążków rolosowych?

Nr. 1976. Gdzie można zakupić maszynę do wiązania włósien?

Nr. 1983. Która firma może dostarczyć około 2000 kg. potasu techn. czyst.?

Łączniki lano-kute do rur gazowych i wodnych marki fabrycznej „E. E."

Fabryka wyrobów lano-kutych „Ernest Erbe" w Zawierciu, Województwo Kieleckie, jako przedsiębiorstwo specjalizowane, posiada na rynku polskim pewną popularność i jak najlepszą opinję korzystnego źródła bezpośredniej dostawy wszelkiego rodzaju łączników lano-kutych do rur gazowych i wodnych. Dowodem zaprowadzenia doskonałych wyrobów tej fabryki na całym terenie kraju znanych pod marką „E. E.", jest ich organizacja zbytu, bowiem firma posiada własne fabryczne oddziały sprzedaży w **Warszawie,** przy ul. Nowowiejskiej 30, w **Krakowie,** przy ul. Jagiellońskiej 11, we **Lwowie,** przy ul. Pańskiej 18 oraz dla Ziem Zachodnich w **Poznaniu, przy ul. Odskok nr. 2.** Prócz łączników wytwarza fabryka „Ernest Erbe" części do maszyn rolniczych, wagonów osobowych, towarowych, i tramwajowych, hamulce „Westinghousa", części do maszyn tkackich i przędzalniczych, klucze zamkowe i do nakrętek od 1/4 do 2", okucia do okien i drzwi, maźnice, smarownice „Stauffera", lewarki samochodowe, ogniwa do łańcuchów pociągowych, części do kolejek polnych oraz wszelkie odlewy lano-kute z pieców martenowskich. — Wszelkie wyszczególnione fabrykaty dostarczają w najkrótszym terminie, na warunkach dogodnych i po cenach ściśle fabrycznych podane wyżej Oddziały Sprzedaży, na co Szan. Czytelnikom naszym szczególną zwracamy uwagę.

Dzierżawy, zastępstwa, personal, sprzedaże itd.

Magistrat m. Koła podaje do wiadomości, że przyjmie do eksploatacji i rozbudowy elektrowni

UDZIAŁOWCA Z KAPITAŁEM OKOŁO 200 000 zł.

lub też wydzierżawi elektrownię miejską (energja elektryczna 175 kw.). Termin zgłoszenia do 20 października r. b. Bliższych szczegółów udziela **Magistrat.** 901

STOLARZY MODELOWYCH,

poszukuje na stałe, zaraz przy dobrej pracy. **Alojzy Dembiński, Katowice, fabryka modeli.** 909

10 TOKARZY

do obróbki metali i 1 formierza, potrzeba. **T. A. „Inventia" — Poznań, ul. Łazarska 6.** 825

FABRYKA WAGONÓW Z. ZIELENIEWSKIEGO W SANOKU

przyjmie zaraz **5—6 lakierników powozowych,** oraz **2—3 lakierników, umiejących robić napisy i ciągnąć paski.** Pierwszeństwo mają tacy, którzy pracowali przy takich robotach we fabryce wagonów. Zgłoszenia należy przesyłać wprost do **Dyrekcji Fabryki w Sanoku.** 826

2 lokomotywki

dla toru 750 mm, benzynowe, używane, wymagające remontu a to: Deutza 16 KM., Oberursel 25 K. M., sprzeda w drodze submisji **państwowe leśnictwo rewirowe Hel, poczta i stacja kolejowa Hel, powiat Puck.**

Pisemne oferty ostemplowane na 2 zł. z podaniem ceny w złotych w zalakowanych kopertach z napisem: Submisja lokomotywek, należy przesłać do dnia 10 listopada 1926 roku, godz. 12 w południe do leśnictwa rew. Hel. Do oferty należy dołączyć kwit na złożoną kaucję 300 zł w Państwowej Kasie Leśnej w Wejherowie. Należytość za lokomotywki ma być wpłacona do dni 14 po zatwierdzeniu oferty przez Dyrekcję Lasów Państwowych w Toruniu i do tego czasu będą zwrócone kaucje.

Lokomotywki, znajdujące się obok stacji kolejowej Hel można oglądnąć każdego czasu za zgłoszeniem się u leśniczego w Helu.

Państwowy Nadleśniczy. 3177

ZAKŁAD RYSOWNICZY

3 550 deseni, 5 200 monogramów, maszyna do kłucia — sprzedam tanio. **Piętkowa, Kraków, Bracka 1 A II. piętro.** 911

MOTOCYKL

Harley - Davidson 12 K. M. w doskonałym stanie na chodzie, sam albo z przyczepką nową do sprzedania. Wiadomość firma **B. D. Kraków, Rynek 22.** 912

Motor elektryczny 440 wolt, 1500 obrotów, 3 konny, fabr. Bergmann, prawie nowy pod gwarancją, od zaraz ponieważ zbyteczny, korzystnie do sprzedania. **W. A. Krzyżański, Wroniecka 12. Tel. 1909** 3169

HEBLARKA CIĘŻKA

(shaping), 750 skok., franc. fabrykat, wszystko w bardzo dobrym stanie, sprzeda korzystnie na dogodnych warunkach. **Rob. Gunsch - Motory, Poznań, ul. Wielka 6. telefon 39-28.** 910

Tanio do oddania:

Samochody osobowe

„Presto" 8/25 P. S., 6-osobowy
„Benz" 8/20 P. S., 6-osobowy 3176

Paweł Seler, Poznań, ul. Przemysłowa nr. 23.

KASA KONTROL. NATIONAL

prawie nowa do sprzedania. **Kraków, Grodzka 64. Hurt. Cz. Krzyża.** 913

UŻYWANY MOTOR GAZOWY

ssący, tanio do sprzedania. **Minge, Kuślin, powiat Nowytomyśl.** 965

SAMOJAZD MOTOR 12 P. S. TYPU BULLDOG - LANZA

z obręczami żelaznemi, prawie jak nowy mam **tanio** do sprzedania. Obejrzeć można w mej składnicy. **Paweł Seler, Poznań, ul. Przemysłowa 23.** 966

PALENISKO ODPRZEDNIE

do napalania torfem, trocinami, miałem węglowym i t. p., prócz tego **krajacz gliny i ręczna prasa do wyrobu rur** są zaraz do sprzedania. **Dominjum Książki (Pomorze).** 967

FORD 11-30, NOWY TYP,

kilka razy używany, jak nowy, światło i starter w najlepszym porządku, z powodu choroby za 4 000 złotych na sprzedaż. **Konrad Szopiński, Poznań, św. Wojciech 28.** 906

ELEKTRYCZNOŚĆ

woda, sprzedam całkowitą instalację, wiatrak, dynamo, akumulatory. **Mały Kacz „Witomin". Zarząd.** 908

Gazownia miejska Bydgoszcz, ma na sprzedaż

1 DYNAMO

na prąd zmienny z tarczą 4000, 200 szeroką, wolt 500, nawinięcie miedziane, amp. 3×53.2. — Oferty prosimy nadesłać pod adresem: **Gazownia Miejska w Bydgoszczy,** najdalej do dnia 20 października br. 827

WIATRAK MOTOROWY

3 gąnki, **30 mórg ziemi, zabudowania, żywy, martwy inwentarz** — sprzedam. **Cena 25.000. Gozimirski — Inowrocław, Mikołaja 30.** 842

SAMOCHÓD FORD

do 2 tonn, prawie nowy, **sprzedam** lub **zamienię** na 3-tonnowy lub **pasażerski. Mleczarnia Gorski — Toruń, Chełmińska Szosa 76; tel. 212.** 813

MOTOR DIESEL

85—100 HP, dwucylindrowy, augsbursko - norymberskiej fabryki, typ nowoczesny, mało używany, znajdujący się w Warszawie, okazyjnie sprzedam. **Kossowski — Warszawa, Wielka 6;** tel. 59-20. 844

MOTORY NA GAZ ŚWIETLNY

używane, do sprzedania **w Gazowni I, przy ul. Ludnej 16** — 8 HP firmy „Deutz" szt. 2; 16 HP firmy „Deutz" szt. 1; 25 HP firmy „Deutz" szt. 1; 15 HP firmy „Bikenton - Brande" (angielski) szt. 1. — **Warszawa.** 847

Magistrat miasta Pucka ma na sprzedaż

MOTOR „DIESLA"

25—30 S. K. wraz z prądnicą i tablicą rozdzielczą w bardzo dobrym stanie, nadający się dla mniejszych elektrowni lub innych przedsiębiorstw. — Motor sprzedaje się z powodu rozszerzenia elektrowni miejskiej przez zakup większego motoru. — Informacje co do ceny i warunków spłaty udziela Magistrat ustnie lub piśmiennie.
828 **Magistrat, Puck (Pomorze).**

KOCIOŁ PAROWY

6 atm., 14 metr. powierzchni, trzy kotły, z podgrzewaniem parowem z mechanicznemi mieszadłami, suszarnia i 2 przecieraczki do owoców, sprzedam. **Warszawa, Mokotowska 18; tel. 205-70; Mirkow.** 829

GENERATOR DO MOTORU

40 K. M. na gaz ssany, oraz **heblarka do żelaza,** dług. hebl. 1 mtr., szer. 60 ctm., tanio do sprzedania. **Warszawa, Ordynacka 7 m 1.** Telefon 28-95. 830

KILKADZIESIĄT TYSIĘCY DACHÓWEK

cementowych i **rur studziennych,** sprzeda: **Dachówczarnia, Szczakowa.** 832

BRAMA ŻELAZNA

pierwszorzędnie, artystycznie zbudowana, dwuczęściowa, 2.50 mtr., nadająca się dla cmentarzy, willi, ogrodu. Zgłoszenia uprasza **Kamiński — Poznań, Św. Marcin 32.** 833

WARSZTAT ŚLUSARSKO - MECHANICZNY

z narzędziami odda Nieruszewicz — **Bydgoszcz, ulica Poznańska nr. 26.** 834

LOKOMOBILĘ LANZA

sprzedam. **Solna 51;** tel. 4-47. — **Warszawa.** 835

URZĄDZENIE GALWANICZNE

niklowe, koprowe, stalowe, **kąpiele, dynamo maszyna i szlifiernia** — na sprzedaż. **J. Klisz — Poznań, ulica Chwaliszewo nr. 66.** 836

RADIOAPARAT 6-LAMPKOWY

„Neutrodyna", szklane obudowanie, luksusowe wykonanie, okazyjnie do sprzed. **Strykowska — Poznań, Plac Sapieżyński nr. 5, III.** 837

TOKARNIA

2 i pół mtr. długa, ciężkiego typu, **1 samochód,** stosowny na lekką ciężarówkę, bardzo korzystnie do oddania. **W. Zgoła — Poznań, ul. Grottgera 4.** 838

GARNITUR PAROWY

lub **lokomobila** osobno, w dobrym stanie jest zaraz korzystnie do sprzedania. **Miklas, Nowacerkiew.** 838

HEBLARKA

na sprzedaż. **Perth — Bydgoszcz, Czartoryskiego 5.** 839

OKAZYJNA SPRZEDAŻ!

Sprzedam natychmiast kompletne **urządzenie mechaniczne przędzalni wełny z całym należącym inwentarzem, transmisją na łożyskach kulkowych, pasami i tarczami. Dwa warsztaty ręczne, jeden mechaniczny.** Sprzęt prawie nowy, za cenę bardzo korzystną. Zgłoszenia: **Zagierski — Kielce, ul. Kozia nr. 3,** lub **Dmowski — Bydgoszcz, Sienkiewicza 44.** 841

MASZYNĘ POŃCZOSZNICZĄ 16-KĘ

sprzedam tanio. **Warszawa, Kopernika 32, w ogrodzie. Masłowska.** 602

60-KONNY SILNIK GAZOWY

Oberursel., jak nowy, okazyjnie do sprzedania. Wiadomość w firmie **Silniki Spalinowe, — Warszawa, Mazowiecka 7.** 848

TRAKTOR „TYTAN"

z przyczepnym pługiem, w bardzo dobrym stanie do sprzedania. Wiadomość: **Majątek „Sobota", poczta Sobota, stacja kolejowa Jackowice.** 840

MOTORY NAFTOWO - BENZYNOWE

5, 7, 15, 20 koni, sprzedam tanio. **Warszawa — Aleje Jerozolimskie 35; garaż.** 845

MOTOR DIESEL

85—100 H. P., dwucylindrowy, augsbursko - norymberskiej fabryki, typ nowoczesny, mało używany, znajdujący się w Warszawie, okazyjnie sprzedam. **Kossowski, Warszawa, Wielka nr. 6, tel. 59-20.** 603

MOTORY NA GAZ SSANY

30, 50, 70, 110, 220 koni, sprzedamy na dogodnych warunkach. Przyjmujemy kompletne remonty motorów. Nowe gazownie na składzie. Fabryka Motorów „Silnik", **Warszawa - Wola, Brylowska 19.** 604

MOTOR 60/90. H. P.

Konmick, okazyjnie do sprzedania za 2 tysiące zł. **Ulman, Warszawa—Mokotów, Olszewska 8.** 605

WAPNO PIECHCIŃSKIE

marmurowe. Cement, Gips „Scipio", Szamoty „Klepacki", Cegła, Dachówka. Eternit, Papa, Posadzka, Glazura, Kafle, Pompy. Poleca wyłączne przedstawicielstwo nazwanych fabryk. **Inż. Jan Pędzich, Warszawa, Zielna 30. Telefony: 108-70, 215-15.** 607

Kupię okazyjnie mało używany, w dobrym stanie, nowego typu

SAMOCHÓD CZTEROCYLINDROWY

sześcioosobowa karoserja, światło i starter elektryczny. Szczegółowe oferty z podaniem marki samochodu, ceny i warunków płatności przyjmuje wydział Powiatowy w Kartuzach, Pomorze. **Przewodniczący Wydziału Powiatowego: (—) Br. Sędzimir.** 902

Kupię za gotówkę w dobrym stanie, używany

podwójny podstaw walcowy 3173

długości 1,000 mm. Oferty prosimy nadsyłać pod adresem:

Młyn Bułka i Karo, Sieradz

WIĘKSZE SOSNOWE DRZEWOSTANY

kupuję za gotówkę. **Georg Lück, Driesen n. M., Niemcy.** 903

MOTOR ELEKTRYCZNY

na 2 konie, używany, lecz dobry, kupię jeszcze. **Szymański, Poznań, Krzyżowa 5.** 904

Poszukujemy celem kupna

CAŁKOWITEGO UŻYWANEGO URZĄDZENIA CENTRALNEGO OGRZEWANIA

lub ca. 60 mtr. bież. rur talerzowych do ogrzewania. Zgłoszenia: **M. i W. Misiak, Pleszew, Sienkiewicza 20.** 905

DWANAŚCIE WÓZKÓW KOLEBKOWYCH,

3/4 mtr. kub. pojemności na tor 600 mm., kupimy lub wynajmiemy. Zgłoszenia pod: **Wapienniki i Kamieniołomy, Kraków, Starowiślna 1.** 907

RUNDMASZYNĘ DO BLACHY

grub. 1—2 mm, metrową, używaną — kupię. **Zakład blacharski — Warszawa, Wspólna 33.** 821

RUR ŻEBROWYCH

oraz **skrzyń żelaznych,** poszukuję. **Szeiner — Łódź, ulica Kilińskiego nr. 146.** 823

SAMOCHODU CIĘŻAROWEGO

z przyczepką w dobrym stanie, poszukuje się celem kupna. Łask. oferty z podaniem ceny i warunków oraz ilości koni, prosimy skierować do **Majętności Tarce p. Jarocin.** 5389

SZTANCE

średniej wagi, kupię. **Jaślikowski — Bydgoszcz, ulica Gdańska nr. 68.** 824

DYNAMO

i motor 20—25 P. S., 220 volt, na prąd stały, kupi zaraz **Bruton Strobel, Gdańsk (Danzig - Schidlitz), Karthäserstr. 91.** Tamże do sprzedania **motory elektryczne na prąd trójfazowy, 10 do 40 P. S.** 731